

4

440 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

ציצית קורא תכלת (ו) לפי שהיו נותנים בה תכלת וכמה שיעור חוליא תני ר' חייא (ז) כדי שיכרוך וישנה וישלש תנא הפוחת לא יפחות משבע פ' יכרוך שבע חוליות (ח) דהיינו כ"א כריכות של חומין וי"ט שבע כריכות של חומין והראשון נראה פ' בין קשר לקשר יעשה כך והמוסיף לא יוסיף על י"ג שבעה כנגד ז' רקיעין (ט) וששה כנגד ו' אוירים שביניהם. אמר רב גידול [מ"ז א'] ציצית צריכה שתהא נוספת על הקרן דכתיב על כנפי בגדיהם פ' (י) שלא יתן על הקרן מטש אלא ירחיק ממנו [מעט] ושעמא דכתיב ע" כנפי בגדיהם ולא בכנפי וכמה ירחיק אמר ר' יעקב אמר ר' יוחנן מלא קשר גודל (יא) פ' דבהכי מנכר ולא מקרי בכנפי ואצטריך דרב פפא דאמר לעיל ג' אצבעות ואצטריך דר' יעקב דאי מדרב פפא הוי אמינא שולש הוא דלא לירחוק אבל כמה דמקריב טפי מעלי קמ"ל דר' יעקב ואי מר' יעקב הוה אמינא ממלוא קשר גודל הוא דלא ליקריב אבל כמה דמרחקי טפי מעלי צריכא. רב פפא (יב) חויה לגלימיה דרבינא דסתר ובציר מסלוא קשר גודל א"ל לא ס"ל מר להא דר' יעקב א"ל בשעת עשייה איתמר אבל שירי מצוה כל שהן והכי נמי לענין ארכן בשעת עשייה בדפרישית אבל שיריו לא דתניא [ג"ז א'] בד"א בתהלתו אבל בסופו שיריו וגרדמויו כל שהן וכמה כל שהן כדי לענבו רב אחא בר יעקב רמי ארבעה ועייף להו מיעף ומעיל להו בגלימא ואביק להו מיבק ומעמא (יג) כדאמרינן במנחות [ג"ז ב'] וביבמות פ"א [ס' ז'] גדיל שנים גדילים ארבעה עשה גדיל ופתילתו מתוכו. וצריך לתת הציצית באורך חטולת ולא ברחבו דבעינן נוספת על הקרן פ' (יד) תלוי על הקרן ואי הוי ברחבו לא הוי נוסף שהרי כלפי הקרקע הוא תלוי. אמר רבא [ג"ז א'] קשר ראשון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן אמאי אצטריך תורה למשרי כלאים בציצית פ' סוין בתכלת שהוא עימרא פשיטא התוכף תכיפה אחת אינה חבור אלא ש"מ דאורייתא והיכא אישתרי כלאים בציצית דכתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו וכתיב בסמוך גדילים תעשה לך פ' מכלאים תעשה ציצית ואמרינן ביבמות פ"א [ד"ז א'] דאפי' ר"י דלא דריש סמוכין בכל התורה כלה במשנה תורה דריש ומהאי סמוכין שרי כלאים בציצית בעירובין פ"א [ג' ז']. וקשר העליון צריך שיקשור ב' קשרים (טו) זה על זה דאינו קרוי קשר גמור לדחותו חבור ולהקראות קשר אלא בשנים דאמרי' בשבת

תועפות ראו

תעשה לך הרי שצריך שיהיה גדיל אי גדילים כו' ת"ל ציצית הא כיצד כו' ובדמ"ח דמנחות [ל"ט ב'] ד"ה או הביאו ד' הספרי בקיזור וצריך להניח דמ"ח כן ובספרי דריש ועשו להם ציצית שומע אני יעשה כולם ציצית ח"ל גדילים תעשה לך שומע אני יעשה כולם גדילים ח"ל ציצית כו' ועיין ס' הפרדס ס' ל"ו. (ז) פ' ולא דוקא בזמן דאיכא תכלת אמרינן הכי ועיין רמב"ם ס"א מהלכות ציצית דין ס' ובכ"מ ס"ס. ווי העמודים. (ז) ר' חייא. לפנינו בגמרא דבי אומר. (ח) ז' חוליות כן פרש"י וי"מ ז' כריכות כ"כ החוס' שם וי"מ לא יפחות מו' כריכות בין כל קשר וקשר ורבינו שכתב פ' בין קשר לקשר יעשה כך אחר מש"כ והראשון נראה ר"ל כמש"כ רבא ל"ח ב' צריך לקשור על כל חוליא וחוליא ממלא דהחוליות בין כל קשר וקשר והריקאנטי ס' ב' הביא פ' רבינו. (ט) ז' רקיעין. בציצית י"ב ב' א"ר יהודה שני רקיעין הם ועי"ל כמ"ל שהקשה עליו מהך ברייתא דמפורש דז' רקיעין הם ולא ראה בספר האשכול שעדיין לא נתפסע צימיו שכל' כה"ל ציצית ודאמר הכא ז' רקיעין ובתנינא אמר ב' רקיעים הם שנאמר השמים ושמי השמים ל"ק החם אב' רקיעים גדולים קאי וה' אחרים קטנים מהם עכ"ל וז"ל לפ"ד האשכול דר"ל דפליגי אר"י ואמר שבעה רקיעים הם ה"ק דה' האחרים גדולים ג"כ כה"ל ובהא קמיפלגי וה"ל רבנן דאמרי במדרש שוח"מ מ' קי"ד שלשה רקיעים הם וזה פליגי אב"ל לד"ה ז' רקיעים י. (י) פ' כו' כ' הנדר"ל בהגהותיו למס' מנחות זכ"ל מפי' הרא"ם בספר יראים משמע שמשפך ל' נוספת הוא לשון פפי פ' שיהא יותר. על הקרן היינו שירחיק מקרן וכדמ"ל לר' יעקב כמלא קשר אגודל והיינו דאפסקינא דה"ס בין דר"פ לדר"י ובאמת שלשון רש"י ג"כ נוסף קאת ליה וכי"מ בהגמ"ל אב"ל הבי' פ' א"בא דרש"י נוספת לשון הספה במסקנא והיינו שיהא הציצית מסיפין על הקרן מ"ד הנגד ולא שיהא חלוי למטה אף שהנבק הוא למעלה מקשר אגודל מ"מ אם התחיל לעשות גדיל רחוק משפת הכנף אזי טח לכפל לירד למטה ולא יהיה נוספת על הקרן ואכור וכ"כ בהגמ"ל בשם הרא"ם ודלא כהרא"ם שלפנינו וכ"כ בשם רבו הרא"ם דרוסנוברג כו' עכ"ל ובאמת נוסף כהגמ"ל בשם הרא"ם כ"כ הרא"ם להלן וא"כ הרי דברי הרא"ם סותרים זא"ל להנדר"ל ועיין בה"ש ס' קכ"ו אות ח' שכל' שם לנדר' דברי הרא"ם דס"ל כמש"כ ר"א ג"ס שם ושא דפסול למעלה מנ' אצבעות לא משום שנקרא בגד כהסמ"ג שהרי למטה מנ' ג"כ הוא בגד ולא כקף אלף הטעם דעד ג' אצבעות מיקרי על הכנף אבל יותר מנ' אצבעות שהוא שיעור חשוב מיקרי מעל וכענין דל' ציבמות דק"ג א' עיי"ש ועיי' להלן אות י"ד. (יא) אצבעות. כ"כ בשאלותות כת"י ס' קכ"ו ועיי"ש בה"ש אות ז' שכל' ואינו מוכן כלל ונראה דר"ם הוא כו' ואי אמר דפ' הוא לקשר גודל כמה הוא עז"ל באצבעות כמש"כ ה"ד ביו"ד ס' מ"א סק"ג ובזה"ל ציצית של רש"י ז"ל מלא קשר אגודל ושיעורו כשתי אצבעות. (יב) לפנינו רב סמא וכ"ה בנדרס רב סמא חיייה כו' ונראה שכל"ל כאן צריכא דרב סמא. רב סמא חויה כו'. (יג) ושעמא כו' בנדרס כתוב כדאמרינן בס"ק דמנחות והוא ס"ס וכמש"כ כאן הוא הנכון והנה רבינו מפרש ופזילתו מחומו היינו שצריך לפותלו כעין פתילה שהיא כפולה כפי' החוס' מנחות ל"ח א' סד"ה התכלת וכתב הש"ח ונ"ל אמאי השמיט רבינו הא דאמרינן מנחות מ"ב א' מר בריה דרבינא עבד כדידן והוא מאי דק"ל למכא. (יד) פ' עיין מש"כ לעיל אות י' ונראה דה"ל אר"י ס' י"א ס"ק י"ג ובגהות מנחה איזן למס' מנחות מ"ב א'. (טו) ב' קשרים זה ע"ל כו' נראה דרבינו ס"ל

ספר עמרוז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רכא

פ' כלל גדול [ע"ז ב'] והתופר שתי תפירות והא לא קיימי אמר רבב"ה אמר ר' יוחנן והוא שקשקשן והתם בקשר אחד מיירי דאי בשתי קשרים מאי איריא משום תופר תפוק ליה משום קשר אלא לאו ש"ם לא מיקרי קשר נמור דלהוי חבור לענין שבת אלא בשני קשרים וה"ה לענין בלאים. והצריכו חכמים לעשות עוד ד' קשרים להשלים גימטריא דציצית לתרי"ג מצות ציצית עולה ת"ד וח' חוטין וחמשה קשרים הרי תרי"ג והיינו דכתיב (מז) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'. ונראה שצריכין גם ה' קשרים להיותם זה על זה דכולהו קשרים בענינא חדא עבדינן להו. וכי שרינן בלאים בציצית היכא דלא אפשר במינו אבל אפשר לא דאמר ר"ל [מ' א'] כ"מ שאתה מוצא עשה ולי' אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את ל"ה. וצות ה"ה לתת תכלת בציצית דכתיב ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת ותכלת הוא צמר צבוע בדם חלזון [יז] ומנין תכלת הוא צמר [ינמות ד'] דכתיב בבגדי כהונה תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור ומדשש כיתנא תכלת עימרא שהרי (יה) לא הוכשרו בבגדי כהונה אלא צמר ופשתים דכתיב בגדי פשתים ילבשו לא יעלה עליהם צמר בשרתם כיון שלא הוצרך להזהיר כ"א על הצמר ש"ט לא היה בבגדי כהונה מין אחר ומגן דשש כיתנא [ינמא ע"א ב'] דכתיב פארי המגבעות שש וביחזקאל כתיב פארי פשתים יהיו על ראשם ומגן דצבוע בדם חלזון הוי סברא הוא שהרי ציצית לזכרון המצות נצטוו דכתיב וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' הלכך יש לנו לומר שהצבע זכרון היוצר הוא ואותו צבע ע"י דומה לדומה דומה לכסא הכבוד דכתיב [מנחות מ"ג ב'] היה ר' ינאי (יט) אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונים לפי שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד ועתה שאין לנו תכלת יתן סינו לבן דתנן [ג"ה א'] התכלת אינה מעכבת את הלבן ומלית של פשתן אם יש לנו תכלת מן התורה דומה לתת בו שהרי הותר בלאים בציצית ואין זה אפשר לקיים את שניהם שיקנה מלית של צמר מידי דהוה אמילת בזמנה דדחיא שבת אע"ג דאפשר לעשות כחסידים הראשונים שלא היו משמשיין מטותיהן ביום (כ) הרביעי ואילך והכמים גזרו על תכלת בסדין גזירה משום קלא אילן צבע הדומה לתכלת

תועפות ראה

ס"ל כדעת הסור בשם הרא"ש שהביא ברמ"א יו"ד ס' ע"ב דלא הוי בלאים אלא ב' תכופות וקשר ב' ראשי החוט וכו' בתיכופות אחת לא מוכיח קשר והיינו קשר אחד אבל ב' קשרים אפי' תכופות אחת הוי חיבור וכו' שם הפרישם סק"י ועיין בפתחי תשובה ח"א רכא ס"מ קט"ע דלוריינתא ר"ל דלוריינתא שיעשה בלוחות קשר ב' קשרים וע"י וכמס' נחי' המיוחסות להרשב"א מנחות ס' ד"ה א"י כו' וזכו דעת רבינו אב' הס"י ביו"ד ס' סק"ד לא נחת לדעת רבינו ומפרש קט"ע דלוריינתא בקשר אחד וא"ה נחא ל' בלויית שאין שם רק דיבוק החוטין להצד ולא במהרה יתקן משא"ל בגללים שמתברר ב' דברים כאלה ומנא חסידות כפ"י ב' בל' ה' שבת ס' ס"י בשם הראב"ה עי"ש היסוד ודלא כהתפא"ר בפי' למשה סוף בללים אוח ס' שבת ע"ג ה"י בזה"ל דהתם [גבי ציצית] מדקן חוטין הרבה לא במהרה יתקן עכ"ל ובאמת לפנינו בפי' שם אחר גם משכ"ס דנ"ו ל"ק דהא דהתורה התורה בלאים בלויית ממוס החוטין דתכלת עמרא ושאר החוטין פשתן וקשרין יחד ב' קשרים דודאי הוי חיבור עכ"ל אינו מדויק דאי ב' קשרים בלא"ה לק"מ קשיית הס"י כמס' לדעת רבינו הרא"ש ועיין להלן ס' תכ"ב בציצית אוח כ"ע ומה שצינתי שם. (מז) והיינו דכתיב כו' כפרס"י מנחות מ"ג ב' ד"ה שקולו ועיין פי' התורה להרמב"ם ובדברי הסוס' מנחות ל"ס א' ד"ה לא והרא"ש בזה"ל ה' ציצית ס' ס"י כתב בתחומא קאמר דבחד כתיב לציצית הלמ"ד משלמת חסרון ששה הדין עכ"ל ובתחומא שלפנינו פ' קרה ס' י"ב לא נמנא כדברי הרא"ש ובמדרש אגדה פ' שלח תולדות מהרש"ב כתב ואם נשך לומר הרי כתיב לציצית והיא יותר ל' לא חין להכריז כן כי ה' הוא לשימוש והס' היא לציצית עכ"ל והוא לסיפק מן המדרש תחומא שכ' הרא"ש ובמנייה ס' ב' ורוב גני' רי"ד הו' וז"ע דהא ספיר י"ל כתי' המדרש אגדה כי הו"ל של ורוב הוא לשימוש של חיבור ואינו נחשב וז"ל דהאמת אמר רבי"ז ורוב כתיב ולא משום הקושיא, ודע לשון הנדפס שצריכין ד' הקשרים להיווסת שני קשרים וע"י כו' וכו"ל גם כאן והריקאנטי ס' ג' הביא ד' רבינו. (יז) חלזון. כ' רבינו צחי' פ' תרומה כ"ה ג' וז"ל ולא מנינו משי בנדבת המשכן לפי שראו יואל מנוף השרץ שהוא החולעת ולא הוכשר למלאכת שמים אלא דבר טהור ונענין שאמרו בתתם [שבת כ"ח א'] ונענע חולעת השני אינו מנוף החולעת אלא מתוך גרגרים שהחולעת בחוסם עכ"ל ועי"ז כ' הרביז הובא שם וז"ל ולסברתו חלזון דג טהור הוה עכ"ל ועיין ערוך ערך חלזון שבראש מדבריו דב' מיני חלזון יש שהביא שם מה שתרנגס הירושלמי דברים כ"ח מ"ב ירש הללל חלזינא ביהדי הוה דסנהדרין ז"ל א' ואח"כ כתב בערך כ"ע חלזון שנובעין מלחם תכלת עי"ש דלא כפרס"י דסנהדרין שם שכ' אהבה שמדמו צובעין תכלת, ופך חלזון שנובעין מדמו תכלת נקרא חלזון אדומי (פורפור שנעקט) והתפארת יסרלל בקופת הרובלין שלו כלני דגנדי קדש שבראש ס' מוטל לא הרגיש להוכיח מדברי הערוך דשני חלזון הם גם לא כ' שם בדברי הרא"ה ה"ל אלא שחילק שם בין חוהא לש"ד עי"ש וכ' השם חדש ורבינו לא זכר וסמנין שבתות מ"ב ב' ועי"ש ב' ב' כ' בשם פרס"י וסמנין לשרות בדם כו' וא"כ דבר פסוק הוא ולא הוצרך להזכירו עכ"ל. (יח) שהרי כו' כפרס"י שם וכדתנן ברפ"ט דכלאים חין ההכנים לובשין לשמש בזהמ"ק אלא אמר ופשתים. (יט) ר' ינאי אומר. בנדפס ר' מאיר וכו' לפנינו בנמרא אבל במדרש ב"ר נחא פ"ד ס' ג' אמר חזקיה וכו' במדרש שוח"ס מ' כ"ד ובמנחם ז' איתא ר' חזקיה אמר ואית דאמר משום ר' מ' כו' ועיין ב' רוח חיים אבות רפ"ב שביאר ד' גמרא זו על כן עי"ש שביאר כי בלויית נרמז דברי עקיבא בן מהללל הסתכל בנ"ד וא"ל בא ליד עיניה ודפס"ה וכו' בזה מנחות מ"ד א' ב' ב' ציצית ועי"ש על פניו כו' ועיין ב' מנחת כהן שם. (כ) ציום הרביעי. ס' שם יש כאן וכו' לא היו משמשיין מטותיהן אלא מיום הרביעי כו' וכ"ה

ספר עמור ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רכב

כר' שמעון קי"ל דסוגיא דתלמודא בשבת פ' כמה מדליקין ובמנחות קאי כר' שמעון דגוריון משום כסות לילה וגם רב יהוראי הביא בתלכות ציצית ברייתא דר' שמעון לראייה וכן עמא דבר. ושמונה חומין מנלן דתניא (כו) גדיל שנים פ' שני חומין גדילים ארבעה פ' ד' חומין ואמרה תורה ונתנו על ציצית הכנף פתיל תבלת פ' תן תבלת בלבן כשיעור הלבן הלכך מי שאין לו תבלת נותן ארבעה חומי לבן במקום תבלת ואחרי שהר' במקום תבלת יש לדקדק ולומר דהא דמכשרין גרדומי ציצית בכדי לעונבן [מנחות ל"ח ב'] בנזן שניתקו שנים מצד זה ושנים מצד זה שנמצא במקום תבלת ובמקום לבן קיימים ושלמים אבל אם נפסקו ד' (כו) מצד אחד שאין לו לא לבן ולא תבלת קיים כשיעורו מתחלה פסול דלא מכשרין גרדומי ציצית אלא א"כ אחד מהם שלם כדאמרין פ' התבלת [ל"ח ב'] אלא אמר רבא ל"נ אלא לגרדומי דאי איגררם תבלת וקם אלבן או איגררם לבן וקם אתתבלת לית לן בה דתני ר' חייא גרדומי תבלת כשרין פ' איגררם תבלת נשתתירו גרדומין בתבלת וקם אלבן ועמד על הלבן שלא נשאר שיעור שלם אלא מן הלבן אלא שיעור שלם מחד מנייהו בעינן. למדנו כיצד יעשה ציצית. צא ולמד מאיזה מין יעשה מלית שיתחייב בציצית קי"ל כרב נחמן דאמר ב' התבלת [ל"ח ב'] השיראין פטורין מן הציצית וסבירא ליה כתנא דבי ר' ישמעאל דתנא דבר"י הואיל ונאמר בגדים בתורה סתם ופי' לך הכתוב באחד מהם צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים וספק בידי אם הלכה כר"נ דהא רב יהודה ור"א (כח) פליגי עליה דרב נחמן התם ב' התבלת ומחייבי שאר מינין מדאורייתא וירא שמים יצא ידי כולם ויעשה מלית מצמר או מפשתים. ותניא [מ"א ה'] מלית כפולה חייבת בציצית ור"ש פוטר ושווין שאם כפלה ותפרה שחייבת וקי"ל כר' שמעון (כט) דאמר התם רבה בר רב הונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן חוייה דהוה מוכסי מלית כפולה ורמי ליה חומי עילויה כפלא איפשיט אמר רבא להרי וישא אמר לאו חויני כנף דכתיב באורייתא אול שדייה ואיכסי גלומא אחרינא. אמר רבא [מ' ב'] האי מילתא אמרי ואיתמר במערבא משמיה דר' יורא כותרי היא של בגד וכנפיה של עור חייבת היא של עור וכנפיה של בגד פטורה מ"ט עיקר בגד בעינן. תניא בפרק

תועפות ראם

משוחררין ועיין בנרכ"י א"ח סימן תר"ס פ"י משום דכתיב בני ישראל והיה ס"ד למעוטי גרים ומש"ה תני גרים חייבין דלא כהמע"ט ריש הל' זילית דהקשה על גירסת גרים פשיטא עיי"ש ולומר אלי דגם נכרינו ירוחם נתיב כ"ז סוף ח"א שכל' עבדים חייבין זילית פסוק ס' התכלה וכל' הארצה ס' י"ז המ"ל סק"מ שהוא ט"ס פסוק נעתי ש"ל כרי"ן עבדים משוחררים חייבין זילית וגנ' הרי"ף ח"א פסוק ס' התכלה, וכרבינו לא כ' גרים גם לא כתב עבדים משוחררין ואל"ר ר"ל עבדים שאינם משוחררין ושווין לנסיים ולר"ס פטור דומיא דגרים ולכן השמיטו הרוקח ס' שס"א וכתב שם כהנים לויים וישראלים וגרים ותל"מ ועיין לעיל ס' רס"ס אות ט"ו. (כו) דתניא. כ' השם הדג סכרת אמוראי היא מנחות ל"ס ב' ונ"ג דתניא ועיי"ש ל"ח א' תוד"ה התכלה ובע"כ תוד"ה חלל. (כו) ד' ז"ל ג' כמס"כ החי' מנחות ל"ח ב' ד"ה חלל ע"ש ר"ת והסמ"ג עיין כ"ז בשם רבינו יצחק וכן הביא הגמ"י ספ"א מהל' זילית דעת ספר יראים. (כח) ור"א. ס"ס ונ"ל ורבא וכל' כנדפס וכל' השם חדש דלכאורה דברי רבינו מוקשין דמתחילה פסק כר"נ ואח"כ ממיל פסק בדבר אולם כד משיינת בהגמ"י פ"ג מהל' זילית תראה דמשכ"ר קי"ל כר"נ הוא מרבינו שמחה ואח"כ כ' סברתו דפסק בידו וכמס"כ החוס' ל"ט ז' סד"ה ור"ל דר"ת ורש"י פסקו כרבא משום דהוי בתראה. (כט) וקי"ל כר"ס כו'. כפסק הב"י באו"ח ס"י ולא כהרמ"א שפסק כרבנן חלל חלל ביאר רבינו דעתו אי ס"ל דהא דפסק ר"ס היינו מלהטיל בכנפיה הכפולים חלל כד"כ הפסוקים חייב להטיל וכפ"י הב"י שם או ס"ל כהרמ"א כד"מ דלשון פוטר שאר"ש לגמרי משמע. והנה הסוד כתב שם ומלשון ח"א הרא"ש נראה שחייבת אע"פ שלא תפרה כלל עכ"ל והב"י טרח למצוא מקום מאין לקח הסוד דעת אביו הרא"ש דהלכה כרבנן וכל' שהוא מדכתבו הרי"ף והרא"ש ברייתא דמלית כפולה ולא פסקו הלכה כדברי מי נראה מזה שסמכו על הסתם דמשמע דהלכה כה"ק וקשה לי דלפ"י הו"ל להטור לנרף גם דעת הרי"ף לדעת אביו הרא"ש וכי"כ כתב הב"י בעצמו לתמוה על הסוד ביו"ד ס' קמ"ז ד"ה והרמ"ה [מייסדו] הש"ך שם סק"י כתב דלמ"מ דכן דרך הסוד ועוד יפה כתב הב"י לדחות דיל' דגם הרא"ש והרי"ף ס"ל דהלכה כר"ס וסמכו עומם עמם"כ אח"י עובדא דרבה בר רב הונא דמשמע מיהא דהלכה כר"ס וכדברי רבינו פסקו כר"ס מחד עובדא. ולי נראה דכוונת הסוד הוא למש"כ הרא"ש בהל' זילית ס' ה' מיימרא דרב משרשיא מנחות ל"ז ב' וכפ"י השני שפרש"י שם ל"ח א' וכפ"י מה"כ דהרישא סק"א דבספרים אחרים הרא"ש כתב "ותפסן" ולא ותפסן ור"ל שתפס אותן וקשרן דהיינו כרש"י ודלא כמס"כ הב"י להגיה בדברי הרא"ש ומוזה למד הסוד דדעת הרא"ש דלא כר"ס לר"ס לא הו"ל בפסקיו הך דרב משרשיא דמנהל דמלית כפולה שמעין לה דכל היכא דלא תפר לא מיהאב הכפילות למידי וס"ה בהך דרב משרשיא גדולה י"ל דאפילו תפרן לא מהני לפוטרו מליתא ודוק. והאגור ס' י"א שיהא בלשון שכל' שם והרא"ש כתב שאל' לתפור הכפילה ובאמת לשון הסוד מדויק שאין זה מפורש בהרא"ש אלא מלשון הרא"ש נראה שאל' לתפור ותל"מ. והנה הא דלר"ד במנחות ל"ז ב' האי מאן דחייש' לגלומא ל"ט ולא כלום השמיטוהו הרי"ף והרמב"ם מהלכה והב"ה בל"ח א' שם הקשה למ"ל להרא"ש להשמיט מיימרא דר"ד דאמר האי מאן דחייש' לגלומא ולא ראה שגם הרי"ף והרמב"ם לא הביאורו ובס"י מ"ב ס' יו"ד ס"ז הביאור הלכה שם כ' ליישב שלא השמיט הרמב"ם הא דר"ד עיי"ש ואינו אלא לדעת האגור שכל' לדעת הרמב"ם שצריך לתפור כולו מכל הרוחות ואפי' אומר דהם מפרשים מילת' דר"ד לא כפרס"י ב' הפירושים אלא כפי' אחר והוא דר"ד ס"ל כר"ס דפוטר מלית כפולה מליתא ולפי' הרמ"א לגמרי פוטר חלל כפולה ותפרה חייבת אף לר"ס ח"א ר"ד האי מאן דחייש' לגלומא ל"ט וכל' לפוטרה מליתא דבתפרה לכו"ע חייבת דלא חיהא

ספר עמור ו אימורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים 444

התכלת [מ"ג ב'] ובזבחים פ' שני [י"ח ב'] על ארבע כנפות כסותך ארבע ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי בעלת חמש אמור הא מה אני מקיים ארבע ד' ולא שלש וכו' ומה ראית כו' ולא ק"ל כי הא מתניתא אלא כי הא דתניא התם בשמעתא נופא בזבחים ד' ולא חמש ד' ולא שלש ואשר תכסה בה מיבעי ליה כו' שמעון לרבות כסות סומא ומגלן דכי האי מתניתא ק"ל דאמרינן בשילהי הקומץ [נ"ז ב'] אמר רב משרשיא (ל) בריה דרב אידי האי מאן דבצריה לגלימיה לא עבר ולא כלום מ"ט שויה טלית בעלת חמש אלמא טלית בעלת חמש פטורה ויש פירוש אחר אך זה עיקר. תניא [מ"א א'] טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור תוך ג' רמ"א לא יתפור (לא) וחכמים אומרים יתפור ושיוין שלא יביא אמה על אמה ממקום אחר ויתלה בה וטעמא (לב) דאמרינן תעשה ולא מן העשוי הלכך כי מעייל להו לחיטין צריך לפסוק ראשי חוטין תחלה (לג) כדתניא [סנה' י"א ב'] תלאן ואח"כ פסק ראשי חוטין שלחן פסולה דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי. וצריך שיטוה החוטין לשם ציצית דאמר שמואל [מנחות מ"ג ב'] אף מן הסיסין פסולה בעינן טויה לשמה ואע"ג דפליג עליה רב ומבשר מן הסיסין כשמואל ק"ל בהא דהא

העונות ראם

ללא מנע"ל לפסוק ולשדי' אט"כ דניחא ל' כפינא דמתחמת יותר ומש"ה חייבת והא ללא הקשו בגמרא לפי"ז אהך דר"ד תפרה פשיטא כדלקמן מ"א ח' היינו משום דר"ד הלכה אתי לאשמעין דדוקא חייט' אבל אי לא חייטיה פטור משא"כ צברייתא ולפי"ז היינו הך דת"ר צברייתא ור"ד צרייתא לא שמעא ליה ולכן השמיטוהו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש מאחר שהביאו צרייתא טעמא כפולה אמנם ז"ל אלא לפי הרמ"א צרייתא דר"ש אבל לפי"ז הדין דלאפילו בלא תפירה מחייב ר"ש להטיל בד' כנפות הפסוקים שבה לא צריך לומר האי מאן דחייטין כו' לא עבד ולא כלום כיון דבין כך ובין כך חייבת צרייתא אלא דבלא תפירה חייב להטיל בד' כנפות הפסוקים ובתפירה חייב להטיל בכלפסול והוה טרש"ל לא פי' כן דלחוד ס"ל כפי"ז הדין אף התוס' בד' נ"ז ב' ד"ה האי הסינו על פרש"י וז"ל פ"ב ב"ר כו' אפי"ה לא עבד כלום דכמאן דשרייה דמי [כנ"ל וכו'] להדיא בפרש"י ובד"ה שנתוס' אין צ"ל דכמאן דשרייה דמי וכן בגמרא ליתא וכו"כ מהרש"א [א] ולא היה לו לפרש כן כו' ולפוס רהיטא כוונת התוס' להקשות לפרש"י בקושיות רש"י בענינו בד' ל"ה א' ובד' מ"א ח' וכו' המחש"ל להמג"ל סי' י"ד סק"ד דלא היה לפי התוס' כן בגי' רש"י והוא דחוק ועוד אינו מדוקדק הלשון ולא היה לו לפרש כן וגם חסר דבצרייהם הדין האחר שט"כ צריך לפרש והגלע"ד דכוונת התוס' לפרש הך דר"ד דר"ל שחייב להטיל צרייתא במקום הכפל ודלמדין ב' התכלת ושיוין שאם כו' וז"ה התוס' ולא היה לו לפרש כן דלקמן כו' ור"ל דא"כ בזה גם כאלו ויען שהתוס' הבינו מפרש"י דמש"ה לא פי' כן דלחוד מפרש ב"ר כהנ"ל וכנ"ל לכן סימנו התוס' דבצרייהם ולא אמרינן כמאן דשרייה דמי ויועיל צרייתא שבקדמותיה ור"ל דעכ"ל כן לדעת רש"י והתוס' לא ס"ל הכי אלא כהרמ"א ולכן שפיר פירשו מילתו דר"ל כדלקמן ב' התכלת ובצרייה"ל שם המ"ל סק"ד כהן דמדה"ל דכאן מוכח כהנ"ל צרייתא ד' ר"ל וכו' האל אצרהם סק"ז ולפי פירוש נראה להסיר דהתוס' ס"ל כפי"ז הרמ"א אלא דרש"י ס"ל כהנ"ל ולפי"ז אודא לה משמעות המג"ל שם סק"ד ובצרייה"ל שם כתב נ"כ לא זכיתי להבין משמעותו אלא שהוא פי' דה"ל כפשוטו ולפי"ז יפה ביאר המחש"ל שם משמעותו אף לפי ביאורי בד"ה"ל לא משמע מיד, והנה רבינו לא כתב מ"ש בגמרא דבין ט"כ שבצרייתא תפרה פשיטא ל"ל דנקטה בסיכוי וז"ל כמ"כ הדין והרא"ש דמשנבל דרבה בר ר"ה משמע דלא קפדינן אלא דלא ליפשוט וליקום חוטא להדי רישא וכו' נקטה בסיכוי כיון דלא מיפסא פשיטא דמטינן בה צרייתא כשהיא כפולה. (ל) רב שישא כו' לא עבד ולא כלום כ"ה בגמרא וכו' לפינו בגמרא ועיין בצרייה"ל ס"י המ"ל סק"ה שכ' דרש"י הרא"ש תמוה דהא אח"כ אמר שם האי מאן דצרייה לגלימיה לא עבד ולא כלום ופי' שלא הועיל ועיי"ש שהצריך לבאר דברי רבינו ולפמש"ל בשו"ת הרי"מ האו"ח סי' א' כוונת רבינו דלפרש"י קשה מאי קמ"ל כיון דהיא בעלת ה' ודאי חייבת לדידהו כאלו מתחלה היה ה' ולרא"ש מיידי במרושלין שאינו ראוי ופטור דק"ל זבחים ד"ה בלא סילקן דפטור עיי"ש ובצרייה בזה שחזק באלכסון שיהיה ראוי מ"מ פטור דשויה בעלת ה' וס"ד דעומד לשו' בעלת ד' כמו חייטיה קמ"ל דפטור וכש"כ אם נעשית מתחלה בעלת ה' שהבגד כך הוא עכ"ל ולפי הגירסא שבבב"ל שכ"ל לא עבד ולא כלום נראה דרש"י רבינו פשוט אולם נראה זה חדש הוא ומסתפיקא לחדש ד"ו כי אולי ס"ס הוא בכת"י תיבת עבר ונקל להחלף ד' ב' והרובק בסי' שס"א כ' קבלתי מרבי רא"ש לא ק"ל צברייתא דמחייב בעלת חמש אלא צברייתא בפי"ב דזבחים ד' כנפות ולא בעלת חמש ולא בעלת ג' והכי משמע בשילהי הקומץ נבי דצרייה לגלימא עכ"ל ולא כן אופן הראיה, וראיתי בצגורה ס"פ הקומץ רבה שכ' ד' הגמרא שם בזה"ל האי מאן דצרייה לגלימיה לא עבד ולא כלום האי מאן דצרי דמי האי מאן דחייטין לגלימיה לא עבד ולא כלום עכ"ל נראה מזה דלא נדים בגמרא נבי האי מאן דצרייה לגלימיה חייבת לא עבד ולא כלום. (לא) רמ"א לא יתפור כו' כ"ה לפינו בגמרא ולפלא שצרייהם הנדפס הגי' כאן צרייה יתפור וחכ"א לא יתפור כגי' הרי"ף וגמ"י ועיין בהגרש"ל מנחות מ"א ח', והמלפס איתן בהגותו שם שבש"ס לא ראה דברי הגמ"י וכו' כן מדגש"ל ועיין שו"ת הרדב"ז סי' ש"ג, והמלפס סי' ז"ל פסק תוך ג' לא יתפור והמרדכי בהל"ק"ס כ' ואני הדינן כפלאתי על סמ"ק כו' ולפי גי' היראים הנדפס לק"מ. (לב) וטעמא כו' כ"כ הרמב"ם פ"א מהל' ציצית דין י"ג וכו' השיעור והגמ"י אבל רש"י והרא"ש פי' משום דעל כפי' בגדיהם צינן וכך זה לא היה מבגד זה בשעת עשייה ועיין מג"א סי' ט"ו סק"ג. (לג) תחלה. פי' תחלה קודם שיקשרו כמבואר סוכה י"א א' פסוק ואח"כ קושר ומש"ה צברייתא שם ע"כ תלאן ואח"כ פסק ראשי החוטין שלהם פסולה היינו תלאן וקשרין וכ"כ הק"מ שם וכ"כ בהע"מ סי' קכ"ו סק"ב צרייתא ד' כה"ג שם תלה ואח"כ פסק פסול דפי' תלאן נגמר מעשה התלו ודלא כהרמב"ם סי' י"א המ"ל ס"ק ע"ב וכ"כ בשו"ת בית א"ב האו"ח סי' ו' אות א' עיי"ש ומשכ"ל בנות ג' וראיתי בתשובה לנדול אחד הוא בשו"ת עמק הלכה האו"ח סי' ד' עיי"ש שהשיג על המשכ"ל האו"ח סי' ט"ו שכ' דדעת הרבה מן הראשונים לפסול

442 ספר עמיד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

שהרי לא חותר לכלאים דהא אפשר בלבן שטוב כקלא אילן ומגלן דגורו רבנן דתניא [שם כ"ה ב'] סדין בציצית ב"ש פומרון וב"ה מחיבין פי' (כא) סדין של פשתן בתכלת שהוא עימא ומסקנן במנחות פ' התכלת ובשבת פ' במה מדליקין כב"ש ואמרינן נמי במנחות [פ' ב'] שרא ר"ז לסדיניה פי' התיר והסיר התכלת מסדינו ומעמא מאי אמר ר' [זירא] (כב) גזירה משום כסות לילה שמה יתכסה בלילה שאינו זמן מצותו ונמצא לובש כלאים שלא במקום מצוה ומגלן דלילה לאו זמן ציצית הוא דתניא [מנחות מ"ג א'] וראיתם אותו וזכרתם פרט לכסות לילה פי' כסות יום בלילה דפטורה בלילה תלוי ומטעם זה חשבינן לציצית במנחות מ"ע שהו"ג ולא כפי' רש"י (כג) שפי' כסות לילה שמייוחד ללילה שהוא פטור אפי' ביום. ותניא וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי' (כד) כסות סומא אמור והא מתני' ר"ש קתני לה דחשיב [פ"ג א'] מצות ציצית מצות עשה שהו"ג דתניא הכל חייבין בציצית כהנים לוויים וישראלים נשים ועבדים (כה) ר' שמעון פומר בנשים מפני שהיא מ"ע שהזמן גרמא וכל מ"ע שהו"ג נשים פטורות ואע"ג דפליגי רבנן על ר' שמעון

תועפות ראם

וכ"ה נדה ל"ח ב' והתוס' בכתובות מ' א' ד"ה כגון כתבו כדברי רבנו דאין זה חשוב אפסר עיי"ש ועיין מנחות מ' א' הוד"ה כיון ונראה מדברי רבנו דס"ל כתי' הא' של התוס' ולא כהא"ל שכתבו שם מדאורייתא שרייה ורבנן הוא דגזר בו' ועיין הגרש"ש מנחות מ' ב' עיי"ש צנמרא הכא דעשה צנמלא לא כס"כ שכתב בזה"ל לכאורה לאו דעשנו נמי איכא כיון דאפשר לקיים שיהיה ויהיה ראה להא"ל מדאורייתא בו' עכ"ל וז"ל דאין זה ראה ד"ל מ"ש צנמרא עשה צנמלא ר"ל ולא כרת או מיתת ב"ד ולא למטעין לאוי הוא דלחא ועיין להלן סי' ת"ג אות ו'. (כא) פי' בו' רבנו מפרש סדין בציצית כפי' הראב"ד פ"ד דעדות מ"י דב"ש פוסרין אותו סדין מן התכלת וכפרש"י בזהבא אחר שלא גזרו אלא על התכלת אבל במינו חייב ודלא כפיר"ת שכ' התוס' בשבת כ"ה ב' ד"ה סדין דב"ש פסרי אפי' ממינו עיי"ש ומש"ה מפרש רבנו צנמור להא דשרא ר"ל לסדיני' שהתיר והסיר התכלת מסדינו ור"ל אבל בציצית של מין הטלית ודאי צינן וז"ל צנמור וי"ש יא' ידי כולם וישקם טלית ממזר או מפשטים עכ"ל הרי דסדין שהוא מפשטים חייב בציצית ממינו דלא כר"ת ודעומו' שאוסרים טלית של פשטים צינן של פשטים עיין בפסקי ריקאנטי סי' א' ובהנהגות השב"ץ קטן סי' רס"ה כתב כדברי ר"ת עיי"ש. (כב) המוסגר הוספתי מהנדפס והוא מוכרח ונראה שכן היה גירסת רבנו צנמור שרא ר"ל לסדיניה ועממא מאי אר"י בו' ודלא כפרש"י שרא ר"ל לסדיני' משום שמה יקרב בו' וכ' אח"כ ה"ג ר"ל אמר בו' ושי"ש ברוס' ויש כאן פ"ס וז"ל פי' שמה בו'. (כג) כפרש"י. כוונת רבנו לפרש"י שבת כ"ה ב' ד"ה ואינה ודל' כ"ז ב' ד"ה לכסות לילה ובזהבא י"ה ב' ד"ה פרט לכסות לילה ורבנו ס"ל כהרמב"ם פ"ג מהל' נזירות ה"ז ובהגמ"י שם עכ"ל שיש פ"ס בדבריו ודלא כהווי העמודים שכ' בזה"ל ומ"ש הגמ"י וכן ר"ה"ם בו' קאי אלדנעל דס"ל כהרמב"ם עכ"ל ולא השניח בזה"ל הגמ"י שם אחר זה וכן פי' ריב"ז"ל ודעת הריב"ז"ל הוא כרש"י כמבואר בסמ"ג עיין כ"ו ועכ"ל וכ"פ ריב"ז"ל קודם וכן ר"ה"ם ואל"ם כפי' הווי העמודים דעת הריב"ז"ל כרש"י ודעת הרא"ם כהרמב"ם והב"י באו"ח סי' י"ח העתיק ההגמ"י בנוסחא מוטעת וכבר תפס עליו בשו"ת משכנות יעקב סי' כ"ב עיי"ש ועיין שעה"מ להרמב"ם שם ועיין חולין ק"י ב' הוד"ה טלית שכתב ע"ש ר"ת לא כמו שפי' בקונטרס [ר"ל במנחות מ' ב'] שמה יתכסה צה צלילה אלא גזירה משום כסות המיוחד ללילה בו' ורא"ם הקשה לו דאמר בריש ערכין בו' שלא צינן עבודה לא אישתרי ולא אמרינן דלישתרו בכל עיני עכ"ל וא"כ רבנו הרא"ם לשיטתו אמר הכא דכלאים בציצית נמי לא אישתרי בכל עיני דאף כסות יום פי' שמייוחד ליום אלא נחבסה צה צלילה שאינו זמן צינן נמצא לובש כלאים שלא במקום מצוה וכפי' רבנו הרא"ם שפי' גזירה משום כסות לילה שמה יתכסה צלילה דלא כר"ת כן פי' הראב"ד ב"פ דעדות מ"י עיי"ש הביאו בשו"ת בית הלוי ח"א סי' א' אות ג' עיי"ש ועיין מנחות מ' ב' הוד"ה משום ושם ד"ה תכלת ובס' עמק הלכה האו"ח סי' ו'. והב"ח באו"ח סי' י"ח כתב ויש בוסחאות אחרות בלשון הגמ"י כהובים בטעות עכ"ל. (כד) הרי כסות סומא אמור. בשער החדש ביאר להעיוור הל' צינן שער ב' ח"א אות ק"פ כתב למ"ד סומא כסור מכל המצות ז"ל דהא דכסות סומא חייב בציצית היינו אם לובשו נברא פיקח וא"כ הא דמרבין כסות סומא מאשר תכסה צה היינו אם לובשו נברא דיש לו עינים ורואה היטב עכ"ל אבל המקנה בחי' לקדושין ז"ל א' הוד"ה ותפליין כ' וז"ל לר' יהודה דס"ל דסומא פטור מכל המצות וקי"ל דטלית שאולה פטור מן הציצית וא"ל נרבות כסות סומא לא בסומא עצמו ולא בשואל ממנו ע"כ ס"ל דאשר תכסה צה לרבות כסות לילה עכ"ל והי"ל לפשט"כ הבאה"ש באו"ח ס"ס י"ד כסות השותפין עם הנכרי אינו חייב בציצית י"ל דבכה"ג רבי רחמנא כסות סומא כשהוא שותף בצנע עם פיקח דהפיקח חייב בציצית כשנצבשה ולא הוי דומיא דנכרי אבל בס' ארז"ה"ם שם אר"י סק"ד העלה דשותפות א"ל וישראל ג"כ חייב בציצית עיי"ש ובס' ראש המצבה למס' זבחים י"ח ב' כתב דנ"מ היכא דהסומא מכרה או נתנה לאחר וקודם שמכר הצנע תלה צה צינן דלי' יומא דהכסות עצמה פטורה פסולין הציצית משום תעשה ולא מן העשוי ולזה מרבה מאשר תכסה צה שהגדיר צה חיובא הוא כיון שיטתו בראה אלא אחרים נמצאו בשעה שתלה הציצית נעשו כבשרות עכ"ל ודע דבהל"ק"ס למהר"י חאגיז ח"א שולח רי"ו כתב סומא פטור מכל המצוות דכתיב ולמדהם ועשיהם. ואפשר דדרש הכי כל שיטתו בלמידה ישנו בעשייה וכל שאינו בו' וסומא אינו בלמידה דדברים שבכתב א"ל ראוי לאומרו ע"פ עכ"ל והוא על דרך שאמר ר"פ לר' יוסי יבמות ק"ט ב' ור' יהודה אמר הדרשא להיפך אבל לא ידעתי אנה מלא דילפינן מהך דרשא לסומא לר' יהודה והא בב"ק פ"ו א' למדו ממק"א וכבר כ' התוס' בב"ק ג' ב' ד"ה כדמתרגם דסומא מותר ללמוד ע"פ עיי"ש א"כ הרי ישנו בלמידה ועוד הרי נשים דודאי אינן בלמידה כמבואר קדושין כ"ט ב' ולא פטר להו' ר' יהודה מכל מצות שצמורה מיהו י"ל דשאני נשים דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל מצות שצמורה כב"ק פ"ו א' ח'. (כה) לשון הרי"ף גרים ועבדים משוחרצין

ספר עמוד ז: איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רבג

בפרק התכלת מוקמינן שמואל כרשב"ג דאמר אף עור בהמה טהורה פסולה עד שיעבדם (לד) לשמה וכרשב"ג ק"ל דהא בסנהדרין פ' נגמר הדין [מ"ה ז'] מוקמינן דרבא דאמר הזכנה לאו מילתא כרשב"ג והתם פסקינן כרבא. אמר אביי [מנחת מ"א ז'] כל מילי דמר עבד כרב בר מהני תלת דעביד כשמואל מתירין מבגר לבגר וכו'. ומדמברכינן להתעטף בציצית שמעינן (לה) דחובת גברא הוא וליכא מצוה בתליית ציצית במלית עד שיתעטף בו הלכך בשעת עשיית ציצית לא מברכינן לעשות מצות (לו) דעשייתה לא הויא גמר מצוה ואמרינן בפ' התכלת [מ"ז ז'] כל מצוה דעשייתה לא גמר מצוה אע"ג דפסולא בעובד כובבים ישראל אינו צריך לכרך והכי אמר רב [מ"ז ז'] ציצית פי' עשיית ציצית אינה צריכה ברכה. ותינא [סוכה מ"ז ז'] תינוק שיודע להתעטף בציצית חייב בציצית דכתיב (לו) חנוך לגער ע"פ דרכו ואחרי שפירשנו למעלה כמות לילה כמות יום בלילה אבל כמות לילה ביום חייב יש לחוש לסדינים שיש להם ד' כנפות ומתכסין בהן בבקר והם חייבין בציצית ושמעתי שרבינו אליהו מפריש היה עושה להם ציצית ויוצרו יעמידנו ביראתו. תולדה למצות ציצית. ישיראין כלך וסריקין אליבא דרב נחמן דבעי בגר של צמר ופשתים דתניא [מנחת מ"ט ז'] השיראין הכלך והסריקין (לה) חייבין בציצית ומוקי לה רב נחמן מדרבנן בפ' התכלת [שם] תנן בפ' הקומץ [כ"ה ז'] ציציות מעכבות זו את זו ר' ישמעאל אומר ארבעתן ד' מצות ומסקינן (לט) [ג"ז ז'] דלית הלכתא כוותיה.

סימן תב [יש]

מצות מילה. את ה' אלהינו נירא ונעבוד אשר חבבנו ושם בריתו בבשרינו וצוה שימולו ישראל את בניהם ואת עצמם בהגדלם דכתיב (א) בפ' כי תזריע וביום השמיני ימול בשר ערלתו וכתיב וימל

תועפות ראם

לפסול בחציבה לחוד משום תולמ"ה בפסול אלא דבתחילה לחוד אין להחמיר ועיין סי' רביד הוזה פ' שלח ד"ה ועשו להם. (לד) עיין מנחות מ"ב ז' תול"ה עד ולעיל סי' שז"ס אות כ"א ובדברי המאור והרמב"ן פ"א דסוכה וביד שאול ליו"ד סי' רע"א סק"ב. (לה) כ"כ בה"ג סי' כ"ו והביאנו התוס' ביבמות ז' ז' סד"ה כולו ובה"ט סי' קכ"ו אות ז' האריך בדברי בה"ג, וראינו בספר הרוקח שכ' כדברי רבינו וז"ל בס' שם"א ומזכירין להתעטף בציצית ש"מ חובת גברא הוא ובתלייה לא עבד גמר מצוה ולא מזכירין לעשות ציצית כדמשמע בפ' תכלת עכ"ל ואש"ה כ' שם אח"כ דברים סותרים לזה וז"ל ומדלא דייקין להתעטף בציצית ש"מ חובת גברא הוא כדמשמע בפ' צנה מדליקין דכ"ג מדמברכינן להנליך ש"מ הדלקה עושה מצוה ולא דייקא גבי ציצית הכי ש"מ מצוה דעיסוף לעולם חייב עכ"ל ועיין שאלות דרא"ג ס"ס ז"ד שפסק להטיל ציצית בטליתות של מתים הביאו הרוקח סי' שס"א עי"ש בדיוק שכ' וכן פסקו רבינו יסודם בן קלנימוס משפירא ורבי רא"ם וסיים שם הרוקח דהיינו כשמואל דאמר בפ' התכלת הויא שעתא דאלי רמין לה מטילין לה ציצית שחובת עליה היא ולא חובת גברא נכרח עי"ש וכן בה"ג לולב סי' ר"ב כתב הרוקח ויש פוסק כשמואל כלי קופסא חייבין בציצית דחובת עליה היא ולריך לנרד כדאמר בירושלמי פ' הוראה העושה ציצית לעצמו אומר אקב"ו לעשות ציצית והנה דעת הרא"ם כאן שהוא חובת גברא ולא חובת עליה ואש"ה ס"ל להטיל ציצית בגג מתים ועיין בשב"ז קטן סי' תמ"א. (לו) מצוה. ג' הגדפס ציצית ועיין בדברי רבינו להלן סי' תכ"ב בדין לולב. (לז) דכתיב בו' ללא כהעיסור בה"ג תפלין ח"י שפירש קטן היודע להתעטף דהיינו קטן גדול בן י"ג שנה הוא ולא מחייב בציצית אלא"כ יודע להתעטף וכיון שיודע מדאורייתא מחייב הביאו בה"ג בלח"ה ס"ס ל"ז וע"ד רבינו שהוא מטעם חינוך ועז"א דכתיב חנוך ונו' ולעיל סי' שז"ס לא זכר רבינו מ"ש בדרייתא שם קטן היודע לשמור תפלין אצלו לוקח לו תפלין וכדעת הרמ"א ס"ס ל"ז ועיין שו"ע אור"ח ס"ס י"ז ובמג"א שם וראינו בס' עמק הלכה ס"ז שכ' הך דס"פ לולב הגזול בזה"ל קטן היודע להתעטף אצלו חייב לקנות לו ציצית והכריח שם דע"כ הפירוש כהמרדכי דחייב לקנות לו בגד בת ד' כנפות דאל"כ הו"ל קטן היודע בו' אצלו חייב לחנכו שלא ילבש בגד בת ד' כנפות בלא ציצית א"ו כמס"כ המרדכי וא"כ רא"י גדולה היא דכ"כ שמחוייב לקנות לעצמו סלית עכ"ל ובאמת ל"ג בס"פ לולב הגזול כוונתו כ"א כמס"כ"ר כאן קטן היודע להתעטף חייב בציצית וא"כ י"ל דהא"ל פירוש חייב בציצית שלא ילבש בגד של ד' כנפות בלא ציצית ותל"מ. (לח) כולם חייבין בו' כ"ה לפנינו ובזה יישב הנאון מהר"ד זצ"ל בס' בית הלוי פ' ויגש הנ"ע של הגה"ה שכתב כ' ע"כ דבדרייתא אין לומר פרוש קמפרש דאין כל פחות מג' כמס"כ היעיר אין מערכת כ' והגה"ה שכתב פ' ע"ה אות ה' ובה"ה סדר ויקרא סי' קל"ו ועיין ביבמות ה' א' תול"ה לרבנן ששתיקין ג"כ כולן חייבין בו' אלב בדברי רבינו כאן וכן נדפס ליתא חיבת כולם ואפשר ללא דקדק רבינו כ"כ בזה להעתיקו מלשון הברייתא. (לט) ומסקינן בו' מצוה מדברי רבינו ללא כמס"כ בה"ט סי' קכ"ו אות ס"ו בל"ס ללא משקל הגמרא הוא אלא מפסקי ר"ג הוא עי"ש ועיין בהקדמת ידי משה למדרש ברי"ה שכ' ומבואר בתוספת פ' התכלת שאם אמרינן שארבע ציצית הם ד' מצות א"כ בגד בת ה' כנפים חייב בציצית אף שהם ה' כנפים מה שאין כן אם כל ה' ציצית הם חדא מצוה או דוקא בת ד' כנפים חייב ולא כשהיא בת ה' עכ"ל ובאמת אין זה בתום אלא כ"ה בהגמ"י פ"ג מה"ל ציצית ע"ד רבינו שמחה ובש"ת בשמים ראש סי' ש"ע ללא כרש"י מנחות ל"ז ז' ועיין פנים יפות ויקרא ב' יד' וש"ת שבת ליון סי' ל"ד במדיון דברי יתר הדברים שכתוב בהקדמה שם:

(א) דכתיב בו' כתב חדש נראה דהקדים רבינו האי קרא משום דמיניה ילפינן לקמן דאפי' בשבת מהלין ולי נראה דמש"ה הקדים רבינו

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלהים וכתוב וכן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם וילד בית ומקנת כסף ואמרינן בקדושין פ"א [כ"ז א'] היבא דלא מהליה אבוה מחייבי בי דינא לממהליה דכתיב המול לכם כל זכר והיבא דלא מהלוחו בי דינא מחייב איהו לממהל נפשיה דכתיב ועל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא מעמיה ואשה פטורה מלמול את בנה דכתיב כאשר צוה אותו ולא אותה (ב) ותניא בשבת פ' ח' שרצים [ק"ח א'] מניין למילה שהיא באותו מקום נאמר כאן ערלתו ונאמר להלן וערלתם ערלתו את פריו מה להלן במקום שעושה פרי אף כאן במקום שעושה פרי דברי ר' יאשיהו ר' יונתן (ג) אובר אינו צריך הרי הוא אובר ועל זכר מקום שניכר בין נקבות לזכרות ותנן בשבת פ"א [ק"ז א'] אלו ציצין המעכבין את המילה את רוב גובהה של עמרה (ד) ותנן מל ולא פרע כאילו לא מל וכה"א בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרות צורים ושוב מול את בני ישראל שנית שנית זו פריעת מילה א"ל הקב"ה ליהושע מהלינו כי היכי דמהילו במצרים משום דלא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו אלא ניתנה למשה במצרים דאי ס"ד ליהושע ניתנה ליכתוב קרא ושוב מול ולישתוק אלא להכי כתב שנית שנית למצרים כך מצאתי כתוב בחלכות גדולות ויש לשאול ע"ז הפירוש (ה) דאמרינן בב"ר [פמ"ז] והביאו רש"י בפ' חומש באברהם לא נאמר את בשר לפי שלא היה צריך אלא חיתוך בשר שכבר נתמעך ע"י תשמיש אבל ישמעאל שהיה ילד הוזהק לחתוך ערלה ולפרוע את המילה לכך נאמר את בשר ע"כ בבראשית רבה וזוה המעם תירצנו הא דאמרינן בע"פ פ"א [י' ב'] בקטיעה בר שלום נפל על רישיה דערלתיה וקטעה אית בזה (ו) ואנא יהבית מיכסאי הלפית ועברית והקשינו מל ולא פרע כאילו לא מל והוא לא פרע ותירצנו הדבר שכבר (ז) שכיון שהיה גדול לא היה צריך לפריעה כדאשכחן

תועפות ראם

רבינו. הלי קרא משום דמיני' ילפינן טעם המנוח לח' ולא לו' כדאיתא בגדה ל"א ב' שלא יהיו כולם שמחים ואנן ואמו נעצין ו"ט וממלא שבעת ימים וגו' וזיום השמיני [שלא היה מהורה] ימול וגו' וא"כ הוסיף רבינו להביא וכתוב ימול אברהם וגו' כדי שלא נאמר טעמו שלא שייך טעם הנמרה דביום השמיני ללידה עדיין היא עמלה אינו נימול לשמונה ע"ל וכתוב ימול אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים וגו' ובדורות הראשונים אין אמו עמלה לידה וא"כ מילה לשמונה וכדל"ל א"כ לרבה שבת קל"ה א' דורות הראשונים יוכיחו שאין אמו עמלה לידה ויטעול לח' וה"ל בזה"ל ו"ט ש' במדרש תנחומא ריש תלוא ילמדנו רבינו קטן לכמה נימול. כך שנו רבותינו קטן נימול לשמונה מ"ט כשם שנימול יצחק אבינו ע"כ וביאור דבריהם קטן בזה"ל ש' עדיין אמו עמלה לידה ואין כאן טעם הנמרה דכדע שם לכמה נימול ע"ז הסיבוי דלעפ"כ נימול לשמונה מ"ט כשם שנימול יצחק אבינו וכדל"ל עיין פרשאות לחכמה שב"ס נחלת עזריאל. (ב) עיין קדושין כ"ט א' תוד"ה איתו ובזל"ל ח"ב ה' מילה ס' ז"ל ובהרי"ב ח"א ותוס' ר"ד ועיין בשו"א חגיגה ט"ז ז' ומגילה כ' ב' מה ש' לחנך ובחילוי כתב הרוקח הל' ג' לזכר ס' ר"כ ע"י"ש. (ג) ר' יונתן אומר. לא כגירסא שלפנינו ר' נתן והגרס"ש שם כתב להגיה ר' יונתן וזוה מובאר כאן ועיין במדרש בר"ר פמ"ז ס' ה'. (ד) קיבור י"כ כאן בדברי רבינו כי נמשנה לא נאמר רוב גובהה של עמרה אלא רוב העמרה אף הנמרה שם א"כ אביה אמר ר' ירמיה בר אבא א"כ בשר החופה אז רוב העמרה רוב גובהה של עמרה ועיין ירושלמי פ"ח דיבמות כ"א ר' יוסי אמר רבינו רוב גבה של עמרה ופי' הפני משה במקום גובהה ביותר ומיקל מדר' אבינא. (ה) ויש לשאול ע"ז הפי' דאמרינן כו' וסיים רבינו וחי' ל"ט ועיין דיבמות ע"א ב' תוד"ה לא. שחי' דלע"ז ללא נעשוה מ"מ קיים מצות פריעה דלשילוי עירוב תבשילין קיים ומש"כ ה"ס' שם פרע מילתו ר"ל מה שמל פרע ואין כוונתם מילה עמלו של אברהם דלדבריהם את עמלו לא פרע כמובאר בהמדרש בר"ר שהביאו התוס' לראיה דאברהם פרע כמש"כ הגר"ל בביאור לפדר"א פכ"ט בהגהות אות ח' עיי"ש דלא כהגר"פ ורבינו לא נחא ליה בחי' התוס' דיל"ל כמש"כ הפנים יפות בפי' לך כמה שהקשו המפרשים כיון שקיים א"כ כה"ל כולה א"כ מפני מה לא קיים מצות מילה קודם שנעשוה וחי' הפנים יפות שם דביאור הובל נאמר גם בני נח וא"כ לא היה ראוי בשביל חומרה שהחמיר על עמלו כמה שלא נעשוה לדחות איסור חובל עיי"ש וכ"כ בחי' סוף מס' קדושין וא"כ אין לומר שאברהם פרע מעמלו לדחות איסור חובל שע"י הפריעה יולא דם הרבה יותר מע"י המילה עמלה אע"כ שנעשוה גם על הפריעה ועיין בס' לימודי ה' לימוד ק"ה שכ' שם ע"ד רבינו שעמד ע"ד הבה"ל דלכאורה קשה מ"מ שלא עמד ע"ד הגמרא דיבמות שם דלמר רב לא ניתנה פריעת מילה לא"ל וקשה ע"ז מדברי המדרש בר"ר ותירץ דודאי גירסת ב"ג כז"ל שכ' רש"י שם והתוס' ע"ש ר"ה ולפי"ז כ' התוס' וגרסינן ודילמא לאקושי כו' ולא משני מידי אהך קושיא וא"כ י"ל דבאמת אידחי לה כך מיימרא דרב אף הבה"ל שהביא להך מיימרא וגם לאקושי כו' וילף לאקושי מדאשכחין פריעה למילה להלדי ע"י הקשה רבינו. והנה דעת הרי"ב"א והרשב"א בחי' דיבמות ע"א ב' כי משה נעשוה שיעשו כן כשיכנסו לארץ וגמור הדבר ע"י יאושע ועיין הוס' דיבמות שם סד"ה לא וזוה יתבאר מ"מ בספיקתא ובמדרש קה"ר עה"פ חן חלק נטענה לו' דור שמל משה לו' דמשנה היה דור שני לנעוה וזה דור שמל יאושע היינו פריעה ועיין בשו"א מהנה חיים ס"ט ק"א פי' חדש הנמרה דיבמות עיי"ש ועיין להלן אות כ"א. (ו) הלשון מנומנס וזה לשון הגדפס וקטעה ואמר יהבית מיכסאי כו' והריקאנטי כו' תקנ"ה הקשה ע"ד רבינו דחשיב קטיעה ב"ש גר נמור הא קי"ל מל ולא סבל אינו גר עד שימול ויטעול וליכא למימר דסבל קודם דסבילה באחרונה היא כדמוכח בפי' החולן ובהגהות סורת יוסף בע"ז שם כתב ואע"פ שגריין סבילה אפשר לומר דסבל ג"כ עכ"ל ובשו"ת שארית יעקב הנד"מ סי' י"ח לא ראה ד' הריקאנטי ופי' בהגהות יד שאלו לוי"ה סי' רס"ד סק"א ע"ד מילה בגמרי שהעיר הפורת יוסף ולהלן אות ע"י. (ז) שכבר. תיבה זו ליתא בגדפס ואולי ל"ל שכבר. דעת דה"ש פ"ח דיבמות

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רכר

באברהם אבינו מכ"מ שמעינן שניתן לאברהם ותירוץ לא שמעתי. וכי חל שמיני שלו בשבת מהלינן ליה בשבת דתנן בפ' ר"א [ק"ג א'] דמילה שא"א לעשותה מערב השבת דוחה את השבת מנלן אמר ר' יוחנן [ק"ג א'] דא"ק וביום השמיני וביום ואפי' בשבת ותנן [ק"ג א'] עושין כל צרכי מילה בשבת מוחלין ופירעין ומוציצין ונותנין עליה איספולנית וכמו שחוק לא שחק מע"ש לועם בשינוי ונותן בפי (ח) המכה וכל דאפשר לשנוי משנינן ומוציצין דאי לא מיינן מאית והתורה אמרה וחי בהם ולא שימות בהם. תניא [ק"ג ב'] המל כל זמן שעוסק במילה חוזר בין על ציצין המעכבין (ט) בין על ציצין שאינן מעכבין. פירש על ציצין המעכבין חוזר על ציצין שאינן מעכבין אינו חוזר. ואע"ג דאמר ר"א מכשירי מילה דחו שבת לא קי"ל כוותיה אלא כר"ע קי"ל דאמר לא דחו דאמר רב יהודה אמר רב (י) [ק"ג א'] הלכה כר"ע וה"מ דלא דחו שבת מכשירי דמקמי מילה אבל דבטר מילה דחו כגון דאשתפוך המימי או איבדור סממניה ולא איפשר בלא אחולי מהללינן עליהו שבתא אע"ג דאפשר ע"י עובד כוכבים (יא) אין מסתינין [על] עובד כוכבים כיון שסבבה היא לו וחוריו הר"ו משובת כדתניא ביומא [פ"ד ב'] מחמין חמין לחולה בשבת בין להשקותו בין להברותו ואפי' ספק דוחה את השבת ואין עושין דברים הללו לא ע"י עובדי כוכבים ולא ע"י נשים ולא ע"י

תועפות ראם

דיבמות סי' ג' חולק ע"ד רבינו וס' שאפי' גדול שאל א"ע לר"ך פרישה ונכ' כורת הבית סי' רס"ד סק"ז כתב דלא כהרא"ם עיי"ש מיהו אף לרבינו דוקא גדול שאל אשה דנתמך ע"י תשמיש ונל"ע ששורא בנמה ודלא כהמ"כ בשו"ת מחסה חיים ס"ס ק"ג עיי"ש שהביא מספר אות ברית סי' רס"ד סק"ז שהביא בשם הרא"ם ובשם ריקאנטי הובאו בשו"ת כנה"ג הא דלמרינן מל ולא פרע כאלו לא מל דוקא בקצין אבל לא בגדול וכ' ע"י המחנה חיים ס"ס ונ"ל אי לא זכיתי להיות ספר הכ"ל במחלתי לראות אחריות מחכימות ולפמש"כ נכון שאל גדול הלך חיוב כרת בחיתוך ערלה לבד אבל בקצין שוקים האז לו הכ"ד מ"ע אז מל ולא פרע כאלו לא מל דוק והמחבר הכ"ל הקשה עליוס ממדרש שאברהם פרע לימשעאל ולפמש"כ לק"מ דאם ניתן פרישה גם לאברהם כדעת המדרש אז בודאי יש מ"ע אפילו לפרע דכתיב המול ימול שני פעמים אבל דוקא לנאות אבל ככרת דכתיב רק ועל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו אז דוקא בערלה לבד י"כ כרת וק"ל עכ"ל ובאמת מובא ביראים וביריקאנטי דחליה דהרא"ם הוא מהמדרש שאברהם פרע לימשעאל משום שלא נתמך בתשמיש משא"כ א"ל בעלמו לא פרע מילתו שנתמך ע"י הפריעה ע"י תשמיש וזהו החילוק בין גדול לקצין וא"כ אין התחלה לקטשית המחבר ספר אות ברית על הרא"ם מהמדרש וגם אין לומר כסדרת המחנה חיים בפי' דברי הרא"ם לחלק בין גדול לקצין דהיינו חיוב כרת או עשה כנראה להמשיך בפנים דברי רבינו. (ח) בפי' המכה וכל. הלשון מנומס ונ"ל הנדפס פי' כמה דאפשר כו' וכן פירש"י לועם בשניו כמה דאפשר לשני משנין וכ"כ התוס' שם ע"כ ר"ה לועם בשניו דאז מילה חולה שיש בו סכנה הוא מ"מ כמה דאפשר לשני משנין ושנין ביאור הנ"ל יו"ד סי' רס"ז סק"ז וא"כ נראה דחיובת בפי' המכה וכל ע"ס וכל"ל פי' דכמה דאפשר כו' והמג"ל סי' ס"ה ס"ה כתב דבר שאינו חפץ לזכרו אסור ללועס בשניו משום פחיתא כ"מ ד' ק"ג בנש"י ופי' שם המח"ש דהיינו מדפי' רש"י כמה דאפשר לשני משנין משמע דס"ל דגם ע"י לעיסה יש בו משום פחיתא אלא שהוא ע"י שניו דלנ"כ למה הוצרך לומר העס משום כמה דאפשר לשניו וא"כ יו"ד דכ"ל בדברי רבינו ונותן כפה על המכה דכל דאפשר כו' ובאמת העס ללועס בשניו דלא כפרש"י אלא משום דאין כאן פחיתא ויותר נראה להשוותו להנדפס. (ט) המעכבין את המילה כ"ה בגמרא בכל הבדייתא ורבינו חיסר כאן תיבות את המלה וגרלה דדעתו כהמ"כ הא"ר הל' מילה סי' ז"י אות ה' וכשם שהניין מעכבין את המילה כך מעכבין את הפריעה לפי דברי ר"ת כו' עיין דיבמות ע"א ב' תוד"ס סוף אבל בגמרא דקדק וכ' פירש על זנין המעכבין את המילה חוזר כו' ומלשון הש"ע יו"ד סי' רס"ד ס"ה משמע ג"כ לזנין המעכבין הוא במילה דוקא כהמ"כ בספר חוספא אהרן שבת קל"ז ב' ובגמל אשכול נס' האשכול הל' מילה נד קכ"א עיי"ש. והנה מסדור לשון רבינו נראה שפירש הק' ברייתא דהמל כ"ז כו' לענין שבת מיתניא אבל בחול חוזר על הכל והכ"מ בפ"מ מהל' מילה כ' להרמב"ם מיידי הבדייתא בין בחול ובין בשבת ושנין ע"א סי' ג' ונ"ל. וע"ד שה"ר הנחל איתן על הרמב"ם פ"ב מהל' מילה ה"ד דגם בחול ליכא חיובא לחזור ע"ש שאין מעכבין מיבמות מ"ז ב' נשתירו בו זנין המעכבין כו' משמע הא נשתירו בו זנין שאינם מעכבין אינו חוזר כשפירש והנה ודאי בחול איירי ולענין חיוב לחזור או לא שאין מילתו דוחה שבת כלל עיין בביאור שער החדש לס' השיעור הל' מילה ח"ב אות מ' שכתב כי אין זה ראיה להרמב"ם דהתם ה"ק אם היו זנין המעכבין את המילה אין ממתנין לו עד שיתרפא ולסבול אותו ושבו לתקן המילה כדי לסובלו אחר המילה ראשונה כיון שהוא כאלו לא מל אבל אם היו זנין שאין מעכבין שוב א"ל לתקן המילה קודם הסבילה ויכול להמתין עד שיתרפא מהמילה ראשונה ולסובלו ונעשה בזה גר ושבו מתקנין את המילה לאחר הסבילה דאם יתקנו את המילה מקדם יש לחוש שאל יסבה מלהתרפא ולא יהיה יכול לסבול ואשהווי מזה לא משהיין כדאי' התם עכ"ל ושנין בס' מבשרי אהרן סי' מ"ג וכבר קדמו בנ"מ בית הלוי ח"ב סי' מ"ו ס"כ שם לדמות ראיית הנחל איתן להרמב"ם מהדיא דיבמות עיי"ש דברים נכונים ובשו"ת שארית יעקב הנדפס חיו"ד סי' כ"ב לא ראה כל האחרונים שקדמוהו. (י) בנדפס אמר ר"י אמר שמואל ובסמ"ג עיין כ"ח הגי' אמר רבא הלכה כר"ע. (יא) כ"כ התוס' יומא פ"ד ב' ד"ה אלא והנה רבינו כתב בדברי הבדייתא דיומא ואפי' ספק דוחה את השבת וכן הוא מובא בפנים התוספתא שבת פט"ז ונ"ל התוספתא שם ואין אומרים המתניו לו שאל יסבה אלא ספיקו דוחה שבת עכ"ל וזהו שאמרו בגמרא דיומא שם בלשון הבדייתא ואין אומרים נמתין לו שאל יבירא אלא מחמתן לו מיד מפני שספק נפשות דוחה את השבת ודלא כהמאירי דיומא שם ס"כ הגירסא דבדייתא אין אומרים המתניו לו עד שיתרפא וכן בפירושו אין אומרים להמתין בדברים אלו עד שיתרפא ונ"ל אלא אם כן הכריח ונתברר שאינו לר"ך עכ"ל המאירי ושנין להרי"ף פ' י"ד דשבת ש"כ ג"כ הגירסא עד שיתרפא ופי' שם הר"ן ונ"ל ואין אומרים נמתין לו

448 ספר עמר ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

קטנים אלא ע"י גדולי ישראל והוריו הר"ז משובח. וכי לא מהדרין בתר עובד כוכבים כגון דאיכא ספק נפשות בהמתנתו אבל אם יש שהות להמתין וליכא ספק נפשות בהמתנתו עבידינן ע"י עובד כוכבים (יב) ותנן [שם ק"ד ז'] ספק ואנדרונינוס אין מחללין עליו את השבת ומעמא כדתניא ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא ערלתו ספק דוחה את השבת והיינו נמי (יג) דתנן [ק"י ו'] קטנימול לשמונה לתשעה לעשרה כיצד נולד בין השמשות ע"ש נמול לעשרה דמספיקא לא מחללינן עליה שבתא ולמעוטי ספק לא אצטריך קרא דמינא תיתי לאחולי שבת מספק אלא למעוטי אנדרונינוס איצטריך קרא כדאמרינן בחגיגה פ"א [ד' ו'] גבי ראיא סד"א הואיל ואית בהו זכרות ונקבות לחייב בהו קמ"ל. ומילה שלא בזמנה לא מיבעיא דלא רחיא שבת אלא אפי' יום טוב נמי לא רחיא כדתניא [ק"ג ז'] יום טוב אינה דוחה אלא בזמנה ואע"ג דמצוה הוא והיה לנו להתיר מידי דהוה אהוצאת קטן למולו וספר תורה לקרות בו ולולב לנענע דשרי ב"ה כבר פירשתי לעיל בלא תעשה מלאכה דיו"ט [ס' ז'] שהתורה מעטה לבדו ולא מילה שלא בזמנה ולשם הארכנו לפרש והרצתה ללמוד יענין שם. ולא מבעיא ודאי שלא בזמנה אלא אפילו ספק שלא בזמנה לא רחיא יו"ט כדתנן קטן נימול לעשרה [ל"א] (יד) כיצד נולד בין השמשות וחל יו"ט אחר השבת נימול לעשרה [ול"א] וכי מהלינן ביממא ולא בליליא דכתיב וכוים השמיני ימול בשר ערלתו כיום ולא בלילה והיינו דתנן במגילה פ' הקורא למפרע [כ' ו'] לא מוהלין ולא מוהלין ביום אלא ביום ואפילו מילה שלא בזמנה ביממא אין בליליא לא דתניא [ינמט ט"ז ז'] ביום השמיני אין לי אלא נימול לשמונה שאינו נימול אלא ביום מנין לרבות הנימול לתשעה לעשרה לאחר עשר לשנים עשר ושאיר כל הנימולין שאין נימולין אלא ביום ת"ל וכוים ותניא [שם ק"ג ז'] בשר אפילו במקום בהרת ימול. תנן [ק"ד ז'] מרחיצין את הקטן בין לפני המילה בין לאחר המילה ומזלפין עליו ביד אבל לא בכלי רב יהודה ורבה בר אבוח דאמרי תרווייהו הכי קתני מרחיצין את הקטן בין לפני המילה בין לאחר המילה כיצד מזלפין עליו ביד אבל לא בכלי תנן ר"א בן עזריה אומר מנין שמרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים אמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן הלכה כר"א בן עזריה בין בחמין שהוחמו בשבת בין בחמין שהוחמו מע"ש בין

תועפות ראם

שלא לחוס לו חמין בשבת עד שיאמרו הרופאים ודאי שאם נחוס לו חמין יתרפא אבל אם היה ספק להם אם יתרפא אם לאו לא נחלל עליו את השבת קמ"ל דלא אמרינן הכי והיינו נמי דקתני וספיקו דוחה את השבת עכ"ל ויש לנלוז גם פ' ה"ן במשכ"ל ואפילו ספק דוחה את השבת דר"ל ואפי' ספק אם יתרפא החולה בהחמין שיחמו לו מ"מ דוחה את השבת וכ"כ המאירי בפ' ח' שריש כד' ה"ן ע"י"ש. (יב) ע"י עובד כוכבים. כמס' הרמ"א ב"ח"א סי' שכ"ח סעי' י"ב ע"ש הא"י ועיי"ש בט"ו סק"ה ובא"י ה"י ע"ש סי' ל"ח בשם תוספת ריב"א וכתב צביאור ווי העמודים לדעת רבינו מהרמב"ם רפ"ב מהל' שבת דדחויי היא שבת אלא סכנת נפשות עיי"ש בכ"מ דלמ"ד הותרה שבת אלא חולה אפי' יש שהות וליכא ספק נפשות בהמתנת עובד כוכבים עושין ע"י ישראל כחול עיי"ש ובס' תוספת צבורים צבור נחוספתא פס"ו דשבת כתב ודברי הרמב"ם פ"ב מהל' שבת לריך יסוב פעם אומר עושין לו כל לרביי בשבת ופעם אומר עושין כל לרביי רפואה בשבת עכ"ל וה"ל כלל ס"ה ה"ל שבת לוח ז' כתב בתשובה ע"ד הרמב"ם בפ"ב מהל' שבת סה"ז שכתב כללו ס"ד כו' שזו כשבת הרמ"א שכ' הרמ"א בפ"ה דיומא ה"ד ואע"ג דהרמב"ם סובר דשבת דחויי אלא פ"ה אפי' ספק הרי הוא כחול ולא כרשב"א בתשובה שהביא ה"ז דתני זה בזה והנ"ל סי' שכ"ח סק"ס שכ' משום שהותרה לא דק כו' עכ"ל ומשכ"ס ה"ה עמ"ס המג"א ס' ומוסמט ברא"ס דיומא דאפילו איסור דבריהם אין מאכילין אותו וז"ל ובאמת ל"מ שום דבר ברא"ס אלא דנראה לי כו' עכ"ל ה"ה במחכ"ת לא דק דכוונת המג"א למס"כ שם הרמ"א בשם הר"מ לומר לנכרי לנחור עופות דליכא אלא איסור דרבנן דאין שחיטה לעוף מן התורה דמשמע מזה דה"ל בשבת בחולה שיש בו סכנה נחלל שבת לשחוט ולא נאכלהו נכילה דרבנן לומר לנכרי לנחור עוף וכ"כ הגמ"ר בשבת פכ"א ע"ש מהר"ם עיי"ש והווי העמודים הוכיח מההגמ"ר דשבת הותרה לחולה ס"ז סכנה ודעת ה"ה א"י כן ועיין בתשב"ץ ח"ג סי' ל"ו שזידד לומר דפ"ה הותרה לשבת ועיין פסחים מ"ו ז' הוס' ד"ה רבה בסופו וא"ת כו' הואיל וראוי לחולה ס"ז סכנה והיינו למ"ד דשבת הותרה אלא פ"ה אלא לפ"מ דק"ל דשבת דחויי היא אלא פ"ה לק"מ דהא גם לחולה לא הותרה כלל כ"כ צור וזה לא"ה סי' ל"ט דין ח' עיי"ש. (יג) נמי. בנדפס ליתא חיבת נמי וכו' השם חדש לא יכולתי להלוס דברי רבינו שכ' והיינו דתנן כו' דמשמע דפי' דברייתא דקתני ולא ספק דוחה שבת היינו כדעתן נולד בזה"ש ואילו בגמרא ק"ה א' מפרש ספק היינו ספק בן ז' ספק בן ח' עיי"ש אבל לפי משכ"ס כאן פי' דברי רבינו דקטן שגולד בזה"ש דמיא נמי לס' בן ז' ס' בן ח' דה"ל לשחיטה דמנא תיתי לאחולי שבת מספק וכמס' רבינו אלא למעוטי אנדרונינוס איצטריך קרא וכדל"ת שבת ק"ה א' ולא אולס לפמ"כ רבינו בסמוך דברי ר"ה בר אבהו דמולין אותו ממ"כ כו' א"כ ספק בן ז' ספק בן ח' מולין אותו אפי' דשבת וכמס' בתשב"ץ קטן סי' שז"ה ועיין ש"ך יו"ד סי' רס"ו סק"ה [תכ"ד דברי הרי"ף שהביא כך ברייתא דס' בן ז' אין מחללינן עליו אה"ס לענין שאר חילולין עיי"ש וא"כ י"ל דגם כוונת היראים לענין שאר חילולין אבל מילה עמ"ס מולין אותו ממ"כ ועיין בחוס' רעק"א פ"ה דשבת לוח ק"ס ובס' קובץ להרמב"ם פ"ב מהל' מילה ה"ח. (יד) המוסגר הוספתי וכו' בנדפס אולס במשנה הוא בזה"ש על ע"ש א"כ ביו"ט ודאי שלא בזמנה הוא דב"ש ס' ס' י"י אבל נולד צמ"ס בזה"ש ומל יו"ט צמ"ס דהוי יו"ט ספק ח' ס' א' אפשר דספק מילה שלא בזמנה דוחה יו"ט אלא דמסתבר דיו"ט כשבת אבל כדעתן שכ' רבינו א"י מדויק שאינו מצוה במשנה ואם נימא דניסת רבינו במשנה הוא קטן נימול לעשרה כיצד נולד בזה"ש. ומל יו"ט כו' נימול לעשרה הוא א"ס דפי' בזה"ש על מ"ס אבל

ספר עמורז איסורים שאינם נעשים דע לבריות כי אם לשמים יראים רכה

בהרחצת גופו בין בהרחצת מילה מפני שמכנה היא לו ונראה הדבר אע"ג דשרי ר"א בן עזריה הרחצה לא (טו) ק"ל כוונתה אלא לענין זה דיום שלישי סכנה חשבינן אבל הרחצה לא שרינן אלא זילוף כדאמרין לעיר כיצד קחני מולפין עליו ביד אבל לא בכלי. ואע"ג דק"ל כרשב"ג דאמר [שנת קל"ה ז'] כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל לא שהה ספקא הוי מהלינן ליה בשבתא ממ"נ [שס ק"ו ח'] אם חי הוא שפיר קא מהיל ואי לא מחתך בשר בעלמא הוא. ועובד כוכבים אסור לממהל דאיתמר בע"פ שני [כ"ו ח'] מנין למידה בעובד כוכבים שהיא פסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר ואתה את בריתי תשמור ור' יוחנן אמר המל ימול (טז) מאי בינייהו איבא בינייהו אשה לרב אשה לא לר' יוחנן אשה כמחולה דמיא ואמרין בכתובות פ"א (יז) רב ור' יוחנן הלכה בר' יוחנן הלכך שפיר דמי אתתא למימהל. ומסקינן כפר"א [שנת קל"ה ח'] דגר שנתגייר בשוהא מהול וקמן שנוגד מהול אינו צריך להטיף ממנו דם ברית. תולדה למצות מילה. דתנן [שנת קל"ה ח'] אם היה בעל בשר מתקנו מפני מראית העין וכמה בעל בשר (יט) אמר שמואל [שס ז'] קמן המסורבל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה ונראה מהול אינו צריך למולו וא"ל צריך למולו. למדנו מצוותה צא ולמד ברכתה

תועפות ראם

נא נמצא נירסא וזנס מדברי רבנו דלעיל לא משמע נירסא וז. (טז) לא ק"ל כוונתם אלא לענין זה כו'. יחיד הוא רבנו בפסק זה ולא מנאחי לו חבר סברי הרי"ף כתב מרחינין ולא הזכיר זילוף וכ"ד כל הפוסקים שכתבו מרחינין ולא כתבו מולפין. שם חדש. ואני אונין ואדון לפני דעת רבנו. ז"ל הא"ז ח"ב סי' ק"ו אות ד' ובס' ר"ע [פ"ו ח'] סתם לן תנא כר"א בן עזריה ואע"ג דק"ל סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם. הלא לאו מחלוקת הוא דאין בין חכמים לר"א ב"ש אלא שינוי רחוקה לרובנן בעי לשנוי ולרשב"ע מרחינן כדרכו עכ"ל ופ"י דברי הא"ז משום דס"ל בפ"י מ"ס סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם ר"ל שהלכה כדעת החולק וכמו שגדל התו"ט בפ"י דמזיר מ"ס לומר כן והכוונה שהלכה הוכרעה כחולק על הסתם ודלא כהרשב"א בתשובה שהביא הד"ח רפ"ח דחולין וכן הוא מסקנת התו"ט רפ"י דכלים שפירושם כלומר שאין זה ככלל הלכה כסתם מדלא חזרו דהלכה כמחלוקת אלא אין הלכה כסתם אמרו עיי"ש דלפ"ד בהרשב"א אין התחלה כלל לקשיית הא"ז ואע"ג דק"ל סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם דמה צדק וכי משום זה אי אפשר לנסוק הלכה כהסתם אפי"כ דהא"ז ס"ל כ"ל ומש"כ קשה לי' להא"ז הי"ד פסקינן הלכה כר"א ב"ש שזהו כהסתם נגד הכלל וע"י תי' הא"ז הלא לאו מחלוקת הוא כו' וע"ד רבנו הוא מרחינין דשבת פ"ו ח' הוא כדכר רחוקה דהיינו כרשב"ע והוא סתם ואח"כ מחלוקת דאין הלכה כסתם אלא כרבנן דהיינו זילוף לחודא ועיין בדברי השע"מ ה"י מע"ס פ"ג בענין סתם ואח"כ מחלוקת. (טז) לזון הנדפס הוא כך ור"א המול ימול המל ימול וגרסה שהמל ימול הוא מדברי רבנו לפרש דברי ר' יוחנן שאמר מילה בנכרי פסולה ממה שגאמר המול ימול לזון כפול וע"ד שפ"י הר"ח שם המהול ימול לאפוקי נכרי דלאו מהול הוא וכן פרש"י שם קרי ביה המל ימול מי שהוא מהול ימול לאחרים ומדברי הרישב"א בתי' לע"ז שם נראה שמש"כ רש"י קרי ביה המל ימול אין זה מפרש"י אלא ה"ג בלשון הגמרא ופרש"י כלומר מי שהוא מהול ימול לאחרים והשי"ן שם על פרש"י דהמל לא משמע אלא המהול אלא כך פירוש המהול יאה הוא מהול וכן יש לפרש בדברי היראים הנדפס ור"א המול ימול המל ימול כ"ז הוא מדברי הגמרא ופירושו כפי' הרישב"א המל לאחרים ימול יאה הוא מהול ודלא כפי' הר"ח. וגוי' הרישב"א בגמרא קרי ביה המול ימול וגרסה פירוש קרי ביה ימול היו"ד בקמן והמ"ס בחולס וואו יוצא לאחרים והיינו בודאי מי שהוא מהול ימול לאחרים וכפי' הר"ח. ודע דכתב הרישב"א שם וא"ת והיינו פליג ר' יוחנן אבריייתא דלעיל דמיייתי לה בדיא מואתה את בריתי תשמור וי"ל דהי' נירסא דהיא ברייתא פליגי ולר' יוחנן ההוא תנא מהמול ימול מיייתי לה עכ"ל ובכ"ה הכ"מ בפ"ב מהל' מילה אלא שכתב שם דלר' יוחנן הו"ל כלומר וכו' ומפיק לה מהמול ימול דכתיב בפרשה וע"ז כתב הל"ם לע"ז והוא דוחק גדול דבהדיא תניא דמפיק לה ר"י הנהי מואתה את בריתי אכל לפי' הרישב"א לק"מ ודו"ק ודע עוד דהרמב"ן כ' בפ' קר בשובו שאלהם אבינו מל תחלה כל אנשי ביתו וישמעאל בנו ואח"כ מל את עמנו עיין בדבריו ובס' מעשי ה' חלק עליו ואמר שמל עמנו קודם משום המל ימול והסת"ס בתשובה חיו"ד כתב כדעת הרמב"ן ואי משום המל ימול ניחא ליה כיון שהי' בדעת אברהם למול גם את עמנו אח"כ וכן עשה בסוף שפיר מיקרי המל גם בתחילה כשמל אותם והוא סמוכין למש"כ הפורת יוסף בנהרותיו לע"ז ד"י ז' בענין קפישה ב"ש שמל א"ע דהא מילה בנכרי פסולה [עיין לעיל אות ו'] ותי' כיון שבה המעשה בעמנו נתנייר ש"ד והנן ועיין שאלות דל"ג סי' ל"ז שכתב שם ועובד כוכבים פסול למימהל בר ישראל דכתיב המול ימול קרינן ביה המול ימול עכ"ל והנהגה שם מן הזד המל כ"ל וכו' פרש"י ד"ה המול עכ"ל ובאמת אין מן הזכר להגיה והוא כני' הרישב"א בגמרא קרי ביה המל ימול ודלא כני' רש"י. ועיין שאלתא ר' הע"ס אות ב' שדקדק עומ"כ בה"ג ור"י אסור למימהל ושינוי ממה שאמרו בגמרא פסול וכן הוא בדברי רבנו כאן וכרי' אסור למימהל כו' וציראוס הנדפס איתא וכרי' אפילו למימהל כו' ואינו מוכן והסם חדש שם הגיה פסול תחת אפילו. (יז) בכתובות פ"א. ס"ס וי"ל בביצה פ"א ד' ח' ועיין ע"ז כ"י ח' תוד"ה אשה ובהנמי"ה הביא פסק רבנו וכן הריקלנטי סי' תקנ"ד הביא דברי רבנו ובס' כורת הנזירות ליו"ד הל' מילה סי' רס"ד סק"כ הביא בשם ילקוט ראובני פ' לך שביצא בשם ספר תמונה דהפולגתא הוא רכה ור' יוחנן ור' יוחנן הפוסק ולא זכר דברי ההנמי"ה רפ"ב מהל' מילה שכתב שם בזה"ל ויש ס"ה כתוב בו שגזר דר' יוחנן פוסל וליהא כדאיתא בהם עכ"ל. (יח) עיי"ש בתוד"ה לא ובא"ז הל' מילה סי' ז"ס. (יט) וכמה בעל בשר א"ס כו' רבנו מפרש דמ"ס במשנה מתקנו מפני מראית העין זהו מ"ס שמואל א"ס כשמתקשה אינו נראה מהול לרין למולו והיינו מ"ס רש"י במשנה מתקנו משפע באימול וכן פ' הב"ח בתשובה סי' ק"כ אצל הרמב"ם פ"ב מהל' מילה דין ה' מפרש שהמשנה מיייר בענין דאמר שמואל ורשב"ג שא"ל למולו לכל מר כדאית ליה אפי"כ דאמר דמתקנו מפני

ספר עמיד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

450

דתניא בסוף פר"א [ע"ז] המל אומר ברוך אקב"ו על המילה ואפילו מהיל אבי הבן אומר על המילה ושפיר דמי דמסקינן בפסחים פ"א [ז'] והלכתא על ביעור המין מיהו אם אומר למול יצא כדאמרינן התם על (ב) ביעור כ"ע ל"פ להבא משמע אבל אחר לא לימא למול דלא אמרינן בהאי לישנא אא"כ עושה המצוה אותו שעיקר המצוה תלויה עליו כגון אבי הבן כדתניא התם בפסחים. תניא [שם קל"ז ז'] אבי הבן אומר בא"י אמ"ה אקב"ו להכניסו בכריתו של אברהם אבינו ואע"ג דמיתניא אחר המילה פירש"י שאומר קודם המילה דכל הברכות מברכין עליהן עובר לעשייתן והא דלא אקדים תנא למיתני קודם המילה משום דלא פסיקא ליה שפעמים שאין אבי הבן לשם בברכה דפסיקא ליה הקדים ורבינו יעקב ז"ל פירש לברך בסדר ששנה ונראין דברי רש"י וצ"ל (כא) תניא העומדים שם אומרים בשם שהכנסתו לברית כך הכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ואע"פ שעדיין לא נימול מסירתו לבעל ברית מילה זו היא הכנסתו במילה. המברך אומר בא"י אמ"ה אשר קידש ידיד סבטן חק (כב) בשארו שם וצאצאיו התם באות ברית קודש על כן בשכר זאת אל הי (כג) צוה להציל ידידות שארינו משחת למען בריתו אשר שם בבשרינו ברוך אתה ה' כורת הברית. ידיד זה אברהם כדאמרינן במנחות פ' כל המנחות [י"ג ז'] ידיד זה אברהם דכתיב מה לידירי

תועפות ראם

מראית העין ואחריו נמשך האש"י יו"ד סי' רס"ד סעי' ו' עיי"ש בש"ך סק"א וט"ז סק"ט ולפי פירוש הרמב"ם דין המשנה בודאי אינו שייך כ"א לדין מילה ולא לענין אחר אבל לפי' היראים גם לדין תרומה ופסח שאסור לערל שייך דין דמשנתו כמבואר בדברי רבינו לעיל ס"ס כ"ז לענין ערל בפסח. חולדות הערל כו' בעל שר שאלו נראה מהול כדתנן בשבת פ"א ואם היה בעל שר מתקנו מפני מראית העין וכו' שם ס"ס כ"ח לענין ערל בתרומה חולדות הערל כאשר פסחתי למעלה בערל בפסח ותמימתי על הרב כנאון אדמו"ר בס' למה דרך על ש"ס משניות שבת פ"ט מ"ב סי' ז' שכתב שם דברי היראים דס"ל דדין המשנה מיירי באינו נראה מהול וכו' סי' ז' זה בחס"ד ס"ס רס"ד רק שדחאו בהם וסיים שם ומעתה משמע דאפילו אינו נראה מהול אולם בתרומה אפי' מדרבנן ואל"כ קשה הא דמשוך אינו אולם בתרומה כו' איך לא ראה דברי היראים שגדלם ס"ס קע"ז שהביא דין המשנה דשבת ואם היה בעל שר כו' גם לענין תרומה ועיין לעיל ס"ס כ"ז מ"ש"כ בביאורי. (ב) על ביעור כ"ע ל"פ כו'. וכן בהגמ"י רפ"ג מהל' מילה הביא דברי הרא"ם בזה"ל וכתב אפי' אבי הבן שמו אחר למול יא' דבעל כ"ע ל"פ להבא משמע עכ"ל אבל נראה שהוא ס"ס וז"ל דלנכר כ"ע ל"פ להבא משמע וכו' נגדלם ועיין בס' אר"ה"ח סי' ח' אר"י סק"ז שהביא שם פי' הכ"מ פי"א מהל' ברכות וכתב עליו אהר"ם באהמ" פ"ה הכ"מ דחוק מאוד כו' אפכא הול"ל תחלה רב פסח אמר על ביעור ורב פפי אומר לבשר ויהיה פירושו אף לבשר עכ"ל ובאמת האגודה פ"ק דפסחים כתב בזה"ל מאי מברך רב פסח אמר על ביעור חמץ רב פפי אמר לבשר חמץ עכ"ל וכן ביעור חמץ רב פפי אמר לבשר חמץ עכ"ל מאי מברך רב פפי משמיה דרבא אמר על ביעור רב פסח משמיה דרבא אמר לבשר עכ"ל הנה נגידסו חולף דברי רב פפי לרב פסח אבל עכ"ל מוקדם נזכר על ביעור והדר לבשר וכן הרי"ף והרא"ם כתבו כמש"כ האגודה על ביעור חמץ כו' לבשר חמץ הרי שגורסו הראשונים באמת להפך ממש"כ לפיטו בגמרא ולק"מ על הכ"מ וראיתי בא"ז ה"א סי' קל"ט שם הוא כתב שם כדברי העיטור רב פפי משמיה דרבא אמר על ביעור חמץ ורב פסח אמר לבשר חמץ. (בא) עיין הגמ"י רפ"ג מהל' מילה שהביא שם דברי רבינו ולמד מדברי רבינו שאין שם ברכה זו כשהאין שם אבי הבן וכדברי הרמב"ם שם ה"א אין שם אביו אין מברכין אחרים ברכה זו ויש מי שהורה שיברכו אותה ב"ד או אחד מן העם ואין ראוי לעשות כן ועיין הגהות השב"ך קטן סי' תמ"ט שם מברך האב להכניסו אחר ברכת המילה לפי שאין בידו לקיים המצוה בשל אדם אחר וט"ס בשל וז"ל בשל אדם אחר וכו' בכלבו סי' קכ"ד ע"ש הר"ר"ם ונגדלם כתוב כאן ואני בנימין קבלתי לברך בין מילה לפריעה כדי לקיים דברי שיהיה כיוון שלא פרע אין גמר המצוה עדיין עובר לעשייתן קרינא ביה מפי רבי מאיר י"ז עכ"ל וכו' הרא"ם פ"ט דשבת ס"ס י' ועיין מש"כ לעיל סי' ת"א אות א'. וכתב בספר כורת הברית ליו"ד הל' מילה סי' רס"ה סק"ה עמש"כ הריעב"ך בפותח כיון לכן נתקנה ברכה מיוחדת למילה לבדה שהיא בריתו של א"ל וז"ל לא זכיתי להבין כו' דנהפוך הוא לאשמעין דנתנה פריעה לא"ל וכן משמע בפירוש מהב"ח ע"ש עכ"ל ועיין לעיל בביאורי אות ה' והנה התוס' בשבת קל"ז ב' ד"ה אבי כתבו שראיית ר"ת לברך אבי הבן להכניסו אחר המילה מדקאמר העומדים שם אומרים כשם שהכניסו לברית מהלל שזכר הכניסו ע"כ ולכן רבינו היראים שהסכים לפס"י שאומר קודם המילה כתב בסמוך לתרן מסירתו לבעל ברית זו היא הכנסתו במילה ורבינו לא ס"ל מ"ש"כ המדרש פ"א דפסחים דמברכין אחר המילה להכניסו דחייסין שמו תחלקל המילה והי' ברכה לבשלה וכו' בס"ס הכלבו דא"כ על המילה היכי מברך עובר לעשייתה וצנדי יסע להל"ה כתב ב' תירושים לחלק בין ברכת מילה לברכה להכניסו עיי"ש ועיין שו"ת הרי"ף סי' רנ"ג ומש"ש המנהיג וראיתי להעם חדש כאן שחקר אם מלוה על העומדים שם לימר כשם שהכנסתו כו' או הוא רשות ועיין סוטה מ' א' העם מה הם אומרים כו' וכתב המש"ש ב"פ דברכות סי"ה אות ע' דמשמע שמונה העם הוא ולא חיוב מדברי הכמים וכו' הל"ה לברכות כ"א ב' תוד"ה עד מדגש"ה וזהו כוונת הגרע"ק"א בתשובה סי' נ"ח שם"י וכן נגלתא להנחי ידו על המזוזה אין לו מקור בש"ס רק בשו"ע יו"ד סימן רפ"ה בהג"ה שם מהרי"ל וכוונתו כוונת התוס' בברכות שם דאין לו מקור בש"ס שצריך לעשות כן דמ"ש צנ"ל י"א א' הוא מוזתא דמנה אפיתחא אמי לדיה עלה מעמזי היל עושה כן ולהם תפסו עליו חכמי לב ה"ה מהרי"ל מעקלעטורג בסדורו עיין חפלה מ"ה בברכה מ"ז וכן אפי' ישראל לנח"ם שבת יו"ד א' והר"ר מ"ה בלופה להמגיד שנה ח' גליון מ"ה ספרה י' ואמר: כולם שנטלם מהגרע"ק"א ד' הנמרא דע"י שם ואנני לא כן עמדו ואל"כ בידון דידן נמי העומדים שם אומרים משמע שמונה נהגו כן ולא חיוב מדברי הכמים ולא דמי להביא דיבמות קל"ז ב' שהביא העם חדש דהם מק"א דרשין ונקרא שמו בישראל בית חלון הנעל. ועיין ש"ך יו"ד סי' רס"ה סק"ג בידון הלכנסתו. (כב) חק. כ"ה לפיטו בגמרא אבל ב דפס וחוץ וכל"ה בירושלמי פ"ט דברכות. (כג) חי חלקינו טרינו לזה כ"ה נגדלם וכו'

ספר עמר זאמרים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רבו

גביתי וגו' קידש מבטן (כד) כל הצדיקים נועדים ומקדשים קודם לידתו כדכתיב בשרם הצא מרחם הקדשותך ואמרינן נמי ביומא (פ"ג ב') לחישו לה ואילחישא נפק ר' יוחנן קרי עליה בשרם הצא מרחם הקדשותך. ויש אומרים ידיד זה יצחק שנתקדש קודם לידתו כדכתיב ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה וגו' ונקרא ידיד שיהיה ידיד ואהוב לפני היוצר (כה). ומתוך חביבות המצוה הורגלו לברך (כו) על הכוס. ובשעה שהוא מברך יבסס ערות התינוק משום דכתיב ולא יראה בך ערות דבר (כו). המל את הגרים המל אומר על המילה המברך (כח) אומר ברוך א"י אמי"ה אקב"ל למול לא הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאלמלא דם הברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי ברוך אתה ה' כורת הברית ועבדים מל אותם לשם עבדות ומברך עליהם כאשר על הגרים. ונהגו להשליך את הערלה בחול שמצאנו בפרקא דחלקותא [בין בני א"י לבני בבל] (כט) בני ארץ ישראל מוהלין במים משום דכתיב

תועפות ראם

וכ"ה צירושאמי שם ולפינו נגמרא חי חלקינו זוש ועי"ה צירושאמי דליחא למטן צריתו אשר שם צבשרינו. (כד) צחי' הרשב"ה שבת שם כתב וז"ל מנ"ל באברהם שנתקדש מן הבטן י"ל דלימא קיס להו דלפינן לה בג"ה דידעיה ידיעה באברהם כתיב כי ידעתיו ולהלן כתיב בערם אחר צבטן ידעתך עכ"ל ורבינו כתב כאן קידש מבטן כל הצדיקים כו' אולם הוסיף במנחת ד' ל"ג ב' כתבו שפי' במדרש דכתיב באברהם כי ידעתיו וכתבו צירמיה כו' א"כ מובאר במדרש הנז"ל שכתב הרשב"ה וז"ל למולא המדרש כעת. (כה) צנדפס כתב המסדר וז"ל ולי צנימן נעיר נראה לפרש ידיד זה יעקב שנתקדש מבטן אמו כדאיתא צב"ד ויתרוללו הבנים צקרה לשון ריזה היתה עברה במדרשו של שם ועבר ויעקב היה מפרנסם לנאח היתה עברה צבית ע"ו עשו מפרנסם לנאח. וחוק בשאירו שם שטלר מהול דאמרינן צב"ד פ' פ"ג וסני לאמיס ממעין יפרדו אחר רבי צרכים מיכן שטלר מהול. ולאחרי חתם בלות ברית קודם מה שאין כן צבטי אברהם ויחאם שהרי כפרו במילה בני עשו וישמעאל ע"כ והנה מש"כ פ' פ"ג פ"ס וז"ל פ' ס"ג ועיקר פירושו עיין אר"ו סי' ק"ו ובערוך ערך ידיד בשם רב שריא. ובהנהגות יד שאלו ליו"ד ריש סי' רס"ה כתב עיין תשובת הגאונים הנד"מ צברלין סי' פ"ט שפי' ידיד מבטן זה יעקב כו' ולא העיר מהר"ל. (כו) עיין צב"ד יו"ד סי' רס"ה שם ע"ה המרדכי סוף יומא דמא שהורגלו לברך על הכוס הוא מוסעם שאין אומרים שירה אלא על היין ודחק. שם חדש. ועיין צב"ד כורת הברית בקונטרס דברי שלום אות כ"ה שכתב שם ג"כ שהוא רק סמך בעלמא להמנהיג דשאר שירה לכ"ע בלא יין עי"ה אולם רבינו כתב שהוא מתוך חביבות המנהיג והוא כמ"ס בשבת ק"ל א' כל מנהג שקבילה בשמחה כגון מילה, והרמב"ם בתשובה בספר קובץ השו"ב הרמב"ם סי' ע"א שכתב שם תשובה אין הצרכה צרכה כוס ע"כ ר"ל צימי התענית ובאופן השאלה אם אירע מילה צי"ח או ח"כ אכל בשאר הימים מודה לדברי רבינו וסוסי ד' הרמב"ם שם ולכן אין מביאין כוס כלל כו' ר"ל אפי' שלא לברך צב"ה רק לברך כורת הברית כלשון השאלה שם א"כ. ועיין יד שאלו יו"ד סי' רס"ה אות ד'. (כז) צנדפס כתב כאן ולי צנימן נעיר נראה דאין אנו חוששין משום ערוה צכ"י כי הוי ללא חיישין צלואתו כדאמרינן בסוכה [מ"ב ב'] קמן האוכל כזית דגן פורשין מלואתו וממיימי רגליו ד' אמות דעד שאינו אוכל כזית דגן לא יאקרי צלואה ה"ל לא מוקרי ערוה שהרי הבא על הקטנה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד אינו נהרג עליה ואפילו היא בתו או אחותה או אחת מכל העריות שנתורה [גדה מ"ד ב'] א"כ י"ל כיון דנפקא לה מתורת ערוה בהאי נפקא נמי בהאי גוונא ושוד דאמרינן צברכות לענין קריאת המיטה [כ"ד א'] אם היו צניו וצני ביתו קטנים מותר לקרוא ק"ש דאין צב"ה משום ערוה וספק צידי עד יבא מורה דק עכ"ל וכ"כ העיטור ה' מילה ריש ח"ד ויען ששם כ"ז צקרה וצביצבס דאיתי להעתיק לשונו כפי מה שכתב התניא דרבי סי' צ"ד ע"ה וז"ל כתב בעל עשרת הדברות וז"ל כו' קמן לא צריך מילתא שפיר דאכא דמדמי ליה לצלואה דלא מפרשין מינה עד שיאכל כזית דגן ולא צריך למכסייה ואכא מ"ד דלא דמי לצלואה ואריך למכסייה ומסתברא דלא הוי ערוה עד שיבא ראוי לצלואה כדנרסין צק"ה ה"ה יסן צמטה וצניו וצ"ב צלדו לא יקרא ק"ש א"כ סליח מוסקת צימיה ואם היו צניו וצ"ב קטנים מותר עכ"ל ועיין שו"ע אורח"ה סי' ע"ה ביאור הגר"א סק"י. והעורר יו"ד סי' רס"ה שכתב וז"ל שצריך לכסות ערות הקטן בשעת הצרכה כוונתו לשיטת רבינו הרא"ה כאן ודלא כהב"ה שם שכ' דה"ה הוא דברי רבינו יונה צב"ס מי שמתו ועפי"ו כ' במכשירי מילה ליישב לשון הטור אחרי דגם רבינו יונה מודה בזה כמש"כ הב"ה א"כ מנו י"ה ע"ה והבא ה"ה מכשירי מילה בדברי ספר כורת הברית ליו"ד סי' רס"ה פ"ק ג"כ ואין התחלה כלל לקצותיו וכבר כתב צב"ה צרכי ליו"ד סי' קט"ז דין י"ד שפי' הנראה לא היה להב"ה ס' יראים כי אם כת' כי הדפוס נדפס שנת שצ"ו אחר שצבר נתפסם הנ"ל צעלם ונדפס כמה פעמים. (כח) המברך אומר כו' הוא כני' ה"ה ספרים שכתבו הרשב"ה והרישב"ה צירושאמי שבת צ בן המל אומר על המילה והמברך אומר למול את הגרים וכ"כ הרב בעל ההלכות וז"ל דתרתו תקנו החיל וסוף כהאר המלות עי"ה ספי"ע דשבת וכו"ה לפינו צנמרא אכל הוסי' צפספס ז' ב' ד"ה לא סגיא כתבו הוסי' גרים מברך למול את הגרים שהמברך חייב למול כמו האב הוסי' עי"ה במהרש"א שכ' עדה"ת דכ"ה כדאיה צברייחא צב"ס ר"ל דמילה במל את הגרים דמברך למול כו' עי"ה ונראה שכיון לני' הרי"ף שם וכ"ה בספרים מדויקים הוסי' את הגרים אומר אקב"ל למול הגרים ולהטיף כו' בל"ה כורת הברית ולאחר המילה אינו מברך כלום ועיין צב"מ פ"ג מוסי' מילה ה"ה שניה צב"ע לשון הרי"ף שם שמיסים ובתר דמילי ליברך למול כו' ובאמת הוא לשון הבה"ל דף כ"ד ג' (ד' ווארשא) ד"ה סקן ובה"ל לשיטתו דמברך שמים וכ"כ בהנהגות יד שאלו ליו"ד סי' רס"ה ס"ה אך לא ראה שהוא שאלת הכ"מ. (כט) המוסגר הוספתי מהנדפס, ומסב"ל צני א"י מוהלין צמים האשכול צה"ל מילה כתב אבשי מורח מוהלין על הגימט כו' ועי"ה צנחל אשכול שכ' וז"ל צני צנל וותנין הערלה צמים וצני א"י צעפר עיין אבודרהם ושערי דקד ובהגמ"ה מוחלפת השיטה עכ"ל וכ"כ הגר"ל צביאור פדר"ל פכ"ס בהנהגות אות י' דע"ה הוא מש"כ בהגמ"ה דני צנל מוהלין צעפר כמבואר בכל המקומות שהביא שם צני מורח צמים וצני מערב צעפר וצני

452 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רעלבריות כי אם לשמים יראים

וארחצך במים פי' משליכין הערלה במים (ל) בני בבל מוהלין בעפר משום דכתיב גם את בדם בריתך שלחתי אסירך מבור אין מים בו (לא) ועתה מביאין חול לקיים דברי שניהם שהחול נקרא עפר ומים כדאמרינן בחולין פ"ב [נ"ז] עופות מן הרקק נבראו פירש מעפר ומים.

סימן תג [ה]

קידוש השם. ויראת מאלהיך צוה לקדש שמו דכתיב. בפרשת אמור אל הכהנים ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל ותניא בת"כ ממשמע שנאמר ולא תחללו אמור קדש מה ת"ל ונקדשתי אמרה תורה מסור עצמך על קדושת שמי פי' על קידוש השם (א) [שלא] יפקיר אדם במעשיו ובדבריו [באחת] מכל מצות האמורות בתורה ואפי' דקדוק אחד מדברי סופרים כי אם יחבב תורה ודקדוקיה וישמח לבו לקראת המצוות ואפילו אינה מצוה אלא מנהג יهودית ואם יעבירו נראה כעובר מצוה ומפקירה צריך שיהרג על הדבר כדאמרינן בסנהדרין בסוף פ' בן סורר ומורה [ע"ז ח'] בשעת השמד אפילו על מצוה קלה יהרג ואל יעבור פי' שעת השמד שמכוונות עובדי כוכבים להעביר מצות המקום ולהכעיס לפנוי (ב) כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אפי' שלא בשעת השמד לא אמרינן אלא בצינעה אבל

תועפות ראם

ובני מערב הן בל"ע עיי"ש. (ל) כוונת רבינו בפי' דלא נימא הפי' מוהלין במים היינו לנאמן דמי המינה ולשפוך הדם על המים אבל הערלה משליכין בעפר מה פי' רבינו משליכין הערלה במים ומינה דבבני בבל שמוהלין בעפר פי' ע"כ נותנין הערלה בעפר וכלשון הספר"א פל"ט מכאן אמרו חכמים מכסין את ערלת הדם בעפר הארץ עכ"ל ולשון ערלת הדם הוא מנומנם ונראה דל"ע שם את הערלה והדם בעפר כו' ודלא כמס"כ הנו"ב מ"ח חיו"ד סי' קס"ב וז"ל שבדברי הקבלן (רבי יהודה) שהביא השו"ר סי' רס"ה לא מוכר ליתן הערלה בעפר רק למוט על העפר והם עשהו להם הערלה בעפר אינו מדברי הגאון כו' עכ"ל ולשון העשור הוא צמחא מהס"א מנהג למחול במים כו' וטפל דם המילה על המים כו' ועיי"ש בהעשור שהביא לשון הספר"א מכסין את הערלה בעפר ולא זכר שם הדם והוא נכון בספר"א ערלת האדם ודע דחסר בעשור תיבות דכתיב וארחצך במים לראיה לבני מוצא שמוהלין על המים עיי"ש. (לא) ופי' ממ"ש אין מים בו סומכין שלא לימוט על המים רק להשליך לעפר כמו לטור כרוי בעפר לשון הגר"ל צביאורו לפד"א פל"ט אות נ"ב. וראיתי להעיר כאן עמ"כ בספר פננה רוא שמות כ"ד ו' עה"פ וישם באגנות וז"ל פרש"י להוציא עליהן שנקנסו לבטח במילה וטבילה והרצאת דמים וקשה דבחולין וינמות אמרו אבותינו מלו ולא סבלו וי"ל דהאם אבותינו אברהם יצחק ויעקב קאמר. מהר"ר יעקב עכ"ל. ותמתי דביצמות מ"ז ב' נראה להדיא דאבותינו היינו דמי משם כשיצאו ממצרים וקבלו השו"ר דברי רש"י הם דברי ר' יהושע דאמר ההם וגמירי דאין הוצא בלא טבילה ור' אליעזר היא דאמר ההם דאבותינו מלו ולא סבלו וז"ל דאין הוצא בלא טבילה עיי"ש בחור"ה ור' יהושע:

(א) שלא יפקיר אדם במעשיו או בדבריו צמחא כו' כ"ה בנדרים וכו"ל והנה כבר כתב רבינו לעיל סי' ט"מ וזהו הבורא שיהרג אדם ולא יחלל ש"ס כדתיבא בת"כ ממשמע שנאמר לא תחללו כו' נאמר ונקדשתי מסור עצמך וקדש שמי כו' וא"כ למה חזר ושלחו כאן אלא ע"כ דעת רבינו כהרמב"ם בספ"מ נ"ח ס"ג ע"כ שם כל מי שדבקו ממנו לעבור על דבר ממוטת השמד וזהו האדם מחטין להעביר בין מוזהר קלות בין חמורות כו' הנה הוא חייב להחיר נפשו ויהרג ואל יעבור כמו שבארנו בט' ממ"ע ואם עבר ולא נהרג כבר חלל את השם ועבר על לאו זה וכל"ה בסי' ה' יס"ה פ"ה וכמס"כ בס' משנת חכמים סי' ב' אות א' לפנת פננה לפ"ד הרמב"ם א"ס לא קידש השם במקום שמוחייב לקדש שמו יתברך הוי ג"כ בכלל חילול השם דכתיב ולא תחללו וגו' ונקדשתי וגו' ומדמכו ענין לו ש"מ דא"ס לא קידש הוי מחלל השם ודלא כהסמ"ג לאוין ב' שלא פי' באזהרה דולא תחלל בני שמוחייב למסור עצמו דמלבד דבטל מ"ע עבר על לא חטאה וכבר תמה הסמ"ג בס' דרך מוזהר חלק שני על הסמ"ג. והגאון בעל משה"ח כתב בספרו ליישב תמיהת הסמ"ג על הסמ"ג מלשון הס"כ שאמר ממשמע שנאמר ולא תחללו וכו' ומה ח"ל ונקדשתי מסור עצמך וכו' משמע מזה דמ"ע היא לקדש אבל מי שעובר ולא קידש אינו עובר בנ"ח ואין כן דעת ההגהות חדשות לסמ"ק סי' פ"ה אות א' שם בזה"ל ומלשון הס"כ דקדש שם ממשמע שנאמר ולא תחללו כו' ומה ח"ל ונקדשתי מסור עצמך על קדש שמי משמע להעשה והלא מישך שייך בנדרים כדעת הרמב"ם ז"ל עכ"ל וא"כ שפיר כתב רבינו לעיל סי' ט"מ בלאו דולא תחללו הך דח"ל למימרא דאם עבר ולא נהרג מחלל השם ועבר בלאו דולא תחללו וכאן חזר ושנה הך דח"ל לאשמעין המ"ע דונקדשתי שמוחייב למסור עצמו להריגה ומקיים מ"ע ובהרמב"ם ודלא כמס"כ בהש"ס שא"י מ"ב אות ב' שנידף שם הספר יראים ע"ס הסמ"ג וכו' על שניהם ומפרשים דמלא תחללו הכוונה שאסור לחלל ש"ס כדאי' ביומא פ' יוה"כ ובכ"מ אבל לא ידענו דין דקדוש השם למסור א"ע להריגה ח"ל ונקדשתי וזהו הפי' מי שאינו מקדש השם במ"ע אינו עובר אלא על מ"ע דונקדשתי ולא על נ"ח דולא עכ"ל ובמחכ"ת אינו כן דהיראים כ' דברי הס"כ בנדרים סי' ה' גמ"ע דונקדשתי ובס"ס ו' בלאו דולא תחללו וע"כ דס"ל כהרמב"ם דלא כהסמ"ג וכ"כ השאלות שם אבל בשעת השמד יתיר ואל יעבור מ"מ כיון דגזירה למעיקרא למילתא הוי קידוש השם וקרינן ב' ולא תחללו את שם קדשי וכו' אה"ו בפרהסיא אית ביה קידוש השם וקרינן ביה ולא תחללו את שם קדשי לאו דוקא ה"ל הרי מוצא דנס עובר בלאו א"ס לא נהרג בשעת הגזירה או בפרהסיא וז"ל מש"כ השאלות ולא תחללו את שם קדשי לאו דוקא ה"ל לחוד דבדאי עבר ג"כ על המ"ע דונקדשתי א"ס לא נהרג ואם נהרג ולא עבר קיים מ"ע אלא רישא דקרא נקט ור"ל וגו' ונקדשתי. ודקדק רבינו לומר במעשיו או בדבריו לאסוקי דאם מבטלין ממנו מ"ע יעבור ואל יתיר וכמס"כ הרמ"א ביו"ד סי' קנ"ז סעי' א' דלא עבד ולא מידי מעשה גידים כי אם שם ולא חטאה: (ב) ולהכעיס לפנוי. כוונת רבינו לאסוקי היכא דגזירה היא להנחת עמנן